

1. VUOSIRAPORTIN YKSILÖINTITIEDOT

CCI	2014TC16RFCB032
Nimi	Interreg V-A SE-FI-NO Sweden-Finland-Norway (Nord)
Versio	<i>Loppuraportti</i>
Raportointivuosi	<i>Loppuraportti</i>

2. YHTEISTYÖOHJELMAN TOIMINTAA KOSKEVA KATSAUS

Yhteistyöohjelman toimintaa koskevat keskeiset tiedot kyseisen vuoden osalta, mukaan lukien rahoitusvälineet, taloudelliset ja indikaattoritiedot.

Ohjelma on toteitettu sille asetettujen tavoitteiden ja tarkoitusten mukaisesti. Ohjelman budjetti on noin 111,94 miljoonaa euroa, josta EAKR-varoja on noin 60,41 miljoonaa euroa, Ruotsin ja Suomen kansallista rahoitusta noin 34,21 miljoonaa euroa ja Norjan rahoitusta 17,32 miljoonaa euroa. Ohjelmasta on tähän mennessä myönnetty hankkeille yhteensä 62,95 miljoonaa euroa (104,2 % ohjelman kokonaisbudjetista).

Ohjelmakaudella on saapunut yhteensä 289 hakemusta, joista 260 on päähankkeita ja 29 esiselvityksiä. Vuoden aikana ei järjestetty uusia hakukierroksia, eikä myöskään uusia hankkeita tai esiselvityksiä hyväksytty. Rahoitusta on myönnetty yhteensä 118 hankkeelle (103 päähanketta ja 15 esiselvitystä).

Vuonna 2023 ohjelma oli loppuvaiheessa. Ohjelman painopiste on ollut pääasiassa vielä käynnissä olevien hankkeiden tukeminen ja seuranta sekä hyvien esimerkkien levittäminen ja toteutettujen hankkeiden tulosten esittely. Ohjelmassa on myös julkaistu tulosuutisia kaikista valmistuvista projekteista.

Vuonna 2023 valmistui viimeiset 37 hanketta, joista 0 oli esiselvityksiä. Vuoden päätyneet hankkeet tuovat rahastoon keskimäärin noin 7% myönnettyistä varoista takaisin, mutta vaihtelevat toimintalinjoilla. Ohjelmassa myönnettyjen varojen kokonaismäärään nähden palautukset ovat yhteensä noin 8%.

Vuonna 2023 toteutettiin 44 maksatusta, ja maksujen yhteismäärä oli noin 5,3 miljoonaa euroa. Tuensaajille on maksettu yhteensä noin 57,3 miljoonaa euroa noin 830 maksatuksella. Maksut vastaavat noin 95%:a ohjelman koko budjetista.

Euroopan komission suorittamat maksut, mukaan lukien ennakot, ovat yhteensä noin 60 miljoonaa euroa, ja tästä noin 5,7 miljoonaa euroa maksettiin vuonna 2023. Käyttämättömät ennakkomaksut palautetaan lopputilinpäätöksen yhteydessä.

Indikaattoreiden tulokset

Kuten aiemmin mainittiin, uusia hankkeita ei ole saatu myönnetty viime vuosina, ja toimintalinjojen indikaattoreiden odotetut arvot ovat sen vuoksi pysyneet ennallaan. Ohjelman lopulliset tavoitteet on saavutettu toimintalinjan 1 kaikissa muissa indikaattoreissa paitsi yksityisiä investointeja koskevassa indikaattorissa Tutkimus- ja kehityshankkeiden yksityisiä investointeja koskevan indikaattorin tulos on nyt 814 562 euroa, mikä on 94,72 % ohjelman lopullisesta tavoitteesta (860 000 euroa). Tulos vastaa kuitenkin likimain toimintalinjan budjettiosuutta. Silti voidaan todeta, että on ollut odotettua vaikeampaa saada yritykset osallistumaan rahoittajina tutkimushankkeisiin. Ohjelma on kuitenkin menestyksekkäästi aktivoiut yritykset osallistumaan rajat ylittäviin tutkimushankkeisiin toimintalinjalla 1. Ohjelmakaudella yhteensä 498 yritystä on osallistunut rajat ylittäviin tutkimushankkeisiin, mikä on 249 % lopputavoitteesta 200 yritystä. Hankkeiden tuloksena myös yhteensä 425 toimijaa on osallistunut eri toimiin, joiden tuloksena syntyy uusia tuotteita, palveluita tai menetelmiä. Tavoite on siis ylitetty 170 %:lla suhteessa tavoitteeseen 250 toimijaa.

Hankkeilla on myös saatu hyviä tuloksia eurooppalaisiin tutkimusohjelmiin tehtyjen hakemusten määrän indikaattorin osalta. Ohjelmakaudella hankkeissa on jätetty yhteensä 35 hakemusta Horisontti 2020 hakukierroksin mitä voidaan verrata ohjelman lopputavoitteeseen 10 hakemusta. Hakemusten määrä on myös lisääntynyt 5:llä vuonna 2023. Uusia Horisontti-hakemuksia vuonna 2023 on jätetty muun muassa *NUVE - Nordic Platform for Development of Autonomous Utility Vehicles*-hankkeessa ja *RoboSol*-hankkeessa.

Ohjelmalla on myös tulosindikaattori, joka on suorassa yhteydessä tähän aktiviteetti-indikaattoriin. Tulosindikaattori "Hakemukset, joille on myönnetty rahoitusta FP 7/ Horisontti 2020-ohjelmassa" on yhteydessä EU:n tutkimusohjelmiin tehtyjen hakemusten määrään. Vuonna 2023 yksi hakemus hyväksyttiin. Tässä koko ohjelman kokonaistavoitteena oli, että ohjelmakaudella hyväksyttäisiin 5 hakemusta EU:n tutkimusohjelmaan Horisontti 2020. Valitettavasti on todettava, että ohjelman tavoitetta ei ole täysin saavutettu, vaan myönnettyjen hakemusten määrä on jäänyt 4 hakemukseen.

Myös toimintalinja 2 ohjelma on onnistunut saamaan osallistujat ja yritykset mukaan hankkeen toimintaan. Toimintalinjalla 2 kaikissa aktiviteetti-indikaatto-reissa on saavutettu ohjelman lopulliset tavoitteet. Toisin kuin toimintalinjalla 1 yksityisten sektorin varojen indikaattoriarvo suhteessa julkisen sektorin tukeen on ollut huomattavasti suurempi toimintalinjalla 2. Yksityinen rahoitus on 2,34 miljoonaa euroa toimintalinjalla, kun taas ohjelman tavoite oli 1,20 miljoonaa euroa. Lopputulokseen verrattuna tavoite on ylittynyt noin 195 %. Näin voidaan todeta, että ohjelma on onnistunut hyvin aktivoimaan yrityksiä antamaan itse taloudellisia resursseja käyttöön Yrittäjyys-toimintalinjalla.

Yritykset eivät kuitenkaan ole edistäneet ohjelman tavoitteiden saavuttamista pelkästään taloudellisia arvoja mittaavan indikaattorin osalta. Yhteensä 646 yritystä on osallistunut rajat ylittäviin markkinointipanostuksiin, mikä on 83 yritystä enemmän kuin edellisenä vuonna, mitä voidaan verrata ohjelman lopputavoitteeseen, joka on 200 yritystä.

Toimintalinjalla 3 on lopputavoite saavutettu ohjelman saamelaista kulttuuria ja saamelaisten elinoloja edistäviin toimiin osallistuvien määrää mittaavan indikaattorin osalta. Tavoite on ylittynyt 134 %. Se merkitsee, että kaikkiaan 11 426 henkilöä on osallistunut tällaisiin aktiviteetteihin. Myös sekä naisten että miesten osallistumisessa on saavutettu asetetut tavoitteet vuoden aikana.

Toimintalinjalla 3 on jo aikaisemmin yleisesti ottaen saavutettu ohjelman tavoitteet myös muiden indikaattorien osalta, jotka mittaavat osallistumista toimiin, joilla tuodaan esille alueen kulttuuriperintöä sekä elinympäristöalueita, jotka saavat tukea niiden suotuisan suojelun tason parantamiseksi. Vuonna 2023 indikaattoreissa on vielä tapahtunut hieman lisäystä, koska jotkut hankkeet näillä alueilla päättyivät sinä vuonna.

Myös vihreää kasvua ja resurssitehokkuutta julkisella sektorilla mittaavan indikaattorin osalta lisäystä on tapahtunut edelliseen vuoteen verrattuna, koska lisäys oli 1 477 henkilöä vuoden aikana. Täten yhteensä 3 857 henkilöä on osallistunut osaamista kehittäviin tai pätevyyttä lisääviin toimenpiteisiin tällä alueella ohjelmakauden aikana.

Toimintalinjalla 4 ohjelma on muun muassa auttanut parantamaan rajat ylittävän liikkuvuuden lisäämisedellytyksiä työmarkkinoilla. Kaikkiaan yhteensä 4601 henkilöä on osallistunut rajat ylittävän liikkuvuuden lisäämisaloitteisiin. Se merkitsee, että lisäys on ollut 608 henkilöä vuonna 2023, ja ohjelmassa on hyvin saavutettu indikaattorille asetettu lopputavoite 1 300 henkilöä.

Toimintalinjan 4 toisen tavoitteen osalta yhteensä 784 henkilöä on osallistunut rajat ylittävään pätevyyttä kehittäviin aloitteisiin saamelaisten elinkeinoissa, missä ei ole tapahtunut muutosta edelliseen vuoteen verrattuna, koska vuoden aikana ei ole toteutettu eikä päätetty mitään hankkeita, jotka olisivat vaikuttaneet indikaattoria lisäävästi. Positiivinen yksityiskohta on, että nuorten osuus on suuri, koska vähän yli puolet kaikista osallistujista ovat nuoria. Ohjelman lopputavoite on jo aikaisempina vuosina saavutettu leveällä marginaalilla.

3. TOIMINTALINJAN TOTEUTUS

3.1 Toteutusta koskeva katsaus

Keskeiset toimintalinjan toteutusta koskevat tiedot, joissa huomioidaan keskeinen kehitys, merkittävät ongelmat sekä niiden poistamiseksi suoritettavat toimenpiteet.

Tutkimus ja innovointi

Toimintalinjalla 1, Tutkimus ja innovointi on ohjelmakaudella saapunut 106 hakemusta. Rahoitusta on myönnetty yhteensä 37 hankkeelle, joista 4 on ollut esiselvityksiä. Kaikki hankkeet olivat päättyneet 31. joulukuuta 2023 mennessä. Budjetoiduista EAKR-varoista oli 18,77 miljoonasta eurosta (100 %) ja Norjan IR-varoista 2,59 miljoonasta eurosta (110 %) tehty päätös 31. joulukuuta 2023 mennessä.

Toimintalinjalla 1 on kaksi erityistavoitetta ja 19 hankkeen erityistavoitteena on yritysten kaupallistamisen vahvistaminen, kun 18 hankkeen erityisenä tavoitteena on, että innovaatiojärjestelmän toimijat vahvistavat kykyään toimia Euroopan tutkimusareenalla.

Vuonna 2023 saatiin päätökseen 10 pähanketta. Kolmen hankkeen erityistavoitteena oli yritysten kaupallistamisen vahvistaminen ja seitsemän hankkeen tavoitteena oli, että innovaatiojärjestelmän toimijat vahvistavat kykyään toimia Euroopan tutkimusareenalla. Yksi näistä oli *Less-PFAS*-hanke. Sen päätavoite oli kehittää per- ja polyfluorattujen alkylyyhdisteiden (PFAS) saastuttamille materiaaleille käsittelymetodiikka, jota voidaan käyttää suuressa mittakaavassa. Hankkeen tulokset osoittivat muun muassa, että menetelmien yhdistelmä voi olla erittäin tehokas ei vain PFAS:in poistamisessa saastuneesta maasta, vaan myös sen tuhoamisessa suurimmalta osaltaan.

Muita esimerkkejä vuonna 2023 päättyneistä hankkeista ovat muun muassa *SmartCharge*, *Arctic 5G Test Network*, *Ice Proof Arctic*, *Compact* ja *InTeMP*. *InTeMP*-hanke oli jatkoa aikaisemmin päättyneelle Interreg-hankeelle *NorFaST-HT*. Kummassakin hankkeessa on tehty laajaa tutkimusyhteistyötä ja tutkittu teollisuuden lyhyiden lämpökäsittelyjen tarvetta tuotannossa ja teräksen jalostuksen eri vaiheissa.

Yrittäjyys

Toimintalinjalla 2, Yrittäjyys on ohjelmakauden aikana saapunut 73 hakemusta. Rahoitusta on kaikkiaan myönnetty 26 hankkeelle, joista 4 on esiselvitystä. Kaikki hankkeet ovat päätetty 31. joulukuuta 2023 mennessä. Budjetoiduista EAKR-varoista oli 16,94 miljoonasta eurosta (102 %) ja Norjan IR-varoista 2,99 miljoonasta eurosta (111 %) tehty päätös 31. joulukuuta 2023 mennessä.

Toimintalinjalla 2 on kaksi erityistavoitetta, 19 hankkeen erityistavoitteena on pk-yritysten osuuden lisääminen rajat ylittävien liiketoimintamallien avulla, kun taas 7 hankkeen erityistavoitteena on alueen pk-yritysten viennin lisääminen.

Vuonna 2023 päättyi 9 pähanketta. Yksi vuoden aikana päättyneistä hankkeista, jonka tavoitteena oli alueen pk-yritysten viennin lisääminen, oli *VAE II*. Hanke oli suunnattu matkailuelinkeinolle ja tavoitteena oli lisätä alueen näkyvyyttä turismi- ja matkailukohteena ja keskittyä ympärivuotisen turismin kehittämiseen alueella. Vaikka matkailuelinkeino on Covid 19-pandemian aikana eniten kärsineitä elinkeinoja, silti hanke on onnistunut saamaan useita yrityksiä osallistumaan aktiviteetteihinsa. Kaikkiaan 121 yritystä on osallistunut liiketoimintaa kehittäviin panostuksiin ja 319 henkilöä on osallistunut osaamista kehittäviin panostuksiin pk-yritysten kansainvälistämishankkeessa.

Muita esimerkkejä vuonna 2023 päättyneistä hankkeista ovat *DigiProcess*, *Export Cooperation Sweden-Finland*, *Two Countries - One Destination*, *My Story - along the Nothern Lights Route*, *Resurspool för entreprenörskap inom rennäringen med binärningar*, *Muittut*, *muitalusat- the story of the Sámi by the Sámi*. Hankkeissa on muun muassa ollut kyse tukiprosessien kehittämisestä yritysten kansainvälistämistä varten sekä Norrskensvägenin (NLR) varrella sijaitsevien pienyritysten liiketoiminnan kehittämisestä niiden digitaalista läsnäoloa kehittämällä.

Kulttuuri ja ympäristö

Toimintalinjalla 3 Kulttuuri ja ympäristö on ohjelmakaudella saapunut 83 hakemusta. Rahoitusta on yhteensä myönnetty 38 hankkeelle, joista 3 on esiselvitystä. Kaikki hankkeet ovat päättyneet 31. joulukuuta 2023 mennessä. Budjetoiduista EAKR-varoista on 16,51 miljoonasta eurosta (98%) ja Norjan IR-varoista 2,83 miljoonasta eurosta (121%) tehty päätös 31. joulukuuta 2023 mennessä.

Toimintalinjalla 3 on neljä erityistavoitetta, 20 hankkeen erityistavoitteena on vahvistaa alueen kulttuuria ja kulttuuriperintöä, kun taas 9 hankkeen tavoitteena on parantaa luonnonympäristöjen tilaa. 3 hankkeen tavoitteena on vahvistaa saamen kieltä saamelaisen väestön keskuudessa, kun taas 6 hankkeen tavoitteena on, että julkinen sektori lisää tietouttaan ja osaamistaan vihreästä kasvusta ja resurssitehokkuudesta alueella.

Vuonna 2023 on päättynyt 13 pähanketta. Päättyneessä *De norra delarna av världsarvet Struvekedjan*-hankkeessa tavoitteena oli luoda pohja kestäville, vastuullisille ja houkutteleville kulttuuri- ja turistituotteille ja -palveluille sekä uusille pedagogisille konsepteille, jotka liittyvät maailmanperintökohteeseen Struves ketjuun. Hankkeen tuloksena on muun muassa ollut, että 231 henkilöä on osallistunut alueen kulttuuriperintöä näkyville tuoviin panostuksiin.

Toinen vuonna 2023 päättynyt hanke on *Felles Fjellrev Nord II*. Tässä hankkeessa tavoitteena on ollut vahvistaa naalikantaa Norjan, Ruotsin ja Suomen pohjoisosissa ja istuttaa useampia osakantoja siten, että sisäsiittoisuus vähenee. Kokonaisvaltaisesti hanke oli erittäin menestyksenkäs. Hankkeen viimeisenä vuotena syntyi 35 pesuetta

Ruotsin ja Norjan pohjoisimmissa osissa. Hanke vahvisti myös ensimmäisen pesueen 25 vuoteen syntyneen Suomessa.

Muita vuonna 2023 päättyneitä hankkeita ovat muun muassa *VEKUVAKU*, *Arctic Pulse*, *GRUDE - Green Rural Economy*, *ICH North* ja *Deanuleagis sámástit*.

Yhteiset työmarkkinat

Toimintalinjalla 4 Yhteiset työmarkkinat on ohjelmakaudella saapunut 27 hakemusta. Rahoitusta on myönnetty yhteensä 17 hankkeelle, joista 4 on esiselvitystä. Kaikki hankkeet ovat päättyneet 31. joulukuuta 2023 mennessä. Budjetoiduista EAKR-varoista oli 4,75 miljoonasta eurosta (105 %) ja Norjan IR-varoista 0,74 miljoonasta eurosta (106 %) tehty päätös 31. joulukuuta 2023 mennessä.

Toimintalinjalla 4 on ollut kaksi erityistavoitetta ja 13 hankkeen erityistavoitteena on ollut työvoiman rajat ylittävän liikkuvuuden lisääminen työmarkkinoilla, kun taas 4 hankkeella on ollut toinen Sápmi-alueen erityistavoite: Pätevyyden ja osaamisen vahvistaminen saamelaiden elinkeinoissa.

Vuonna 2023 on päätetty viisi hanketta. Neljän erityistavoitteena oli rajat ylittävän liikkuvuuden lisääminen työmarkkinoilla. Yksi hankkeista edisti Sápmi-alueen erityistavoitetta: Pätevyyden ja osaamisen vahvistaminen saamelaiden elinkeinoissa. *Filling the EU-Sápmi knowledge gaps*-hankkeessa tavoitteena oli lisätä EU:n tuntemusta Sápmi-alueella ja luoda edellytykset rajat ylittävälle alustalle, jota voidaan käyttää jäsenettyyn ja tavoitteelliseen yhteistyöhön saamelaisväestölle tärkeiden EU-asioiden parissa.

Toinen vuoden aikana päättynyt hanke oli *Arbeta tillsammans – Working together*. Hankkeen tavoitteena oli lisätä tietoisuutta työvoiman mahdollisuuksista rajat ylittävään liikkuvuuteen. Hankkeen päättyessä yli 900 henkilöä oli osallistunut tilaisuuksiin ja koulutuksiin. Hankekumppanit järjestivät myös 20 erilaista tiedotusistuntoa, ensisijaisesti online.

Muut kolme vuonna 2023 päättyneitä hanketta toimintalinjalla 4 olivat *Leva och bo i Tornedalen*, *Interreg Battery Region* ja *AB3c Supercluster - Arctic Building and Construction Competence Cluster*.

Tekninen tuki

Teknisen tuen osuus ohjelman budjetoiduista EAKR-varoista on 6 %. EAKR-varoilla katetaan 50 % teknisen tuen rahoituksesta, ja loput 50 % katetaan Ruotsin ja Suomen kansallisilla varoilla. Teknisellä tuella rahoitetaan hallintoviranomaisen, yhteisen sihteeristön, tiedotuspisteen ja tarkastusviranomaisen tekemää työtä.

Hallintoviranomaisella, jolla on kokonaisvaltainen vastuu ohjelman tunnetuksi tekemisestä mahdollisille hankkeiden omistajille ja yleisölle, on ohjelmakaudella ollut

tiedotuksesta ja viestinnästä vastaava käsittelijä. Ohjelma pyrkii aktiivisesti tuomaan esille hankkeiden aktiviteetteja, tilaisuuksia ja tuloksia ohjelman verkkosivustolla sekä Facebookissa. Ohjelma on myös kannustanut ja tukenut hankkeita osallistumaan erilaisiin eurooppalaisiin tiedotuskampanjoihin ja Interactin ja EU komission käynnistämiin tiedotuspanostuksiin.

Hallintoviranomainen on myös osallistunut toisten EU-varoja hallinnoivien kansallisten viranomaisten kanssa pidettäviin kokouksiin, joissa on käsitelty muun muassa koulutusten koordinoimista ja nykyisten ja tulevien asetusmuutosten tulokkausta. Yhteistyön tavoitteena on myös muun muassa kokemusten vaihto sekä parannusehdotuksista keskusteleminen. Yksi esimerkki on arktinen yhteistyö *Arctic cooperation*, joka on koostunut viidestä ohjelmasta Interreg Nord, Interreg Botnia-Atlantica, Interreg Northern Periphery and Arctic, Kolarctic CBC ja Karelia CBC.

Interreg Pohjoinen hallintoviranomaisen tehtävänä on myös hallinnoida uutta ohjelmaa Interreg Aurora 2021–2027. Ohjelmahallinto on sen vuoksi myös saanut Nord/Pohjoinen-ohjelmasta hyviä kokemuksia, rutiineja ja työtapoja kehittääkseen niitä edelleen uutta Auroraohjelmaa varten.

3.2 Yhteiset ja ohjelmakohtaiset indikaattorit

Taulukko 1 Tulosindikaattorit (Raportoidaan 2018, 2020, 2023)

Toiminta-li	Indikaattori	Mitta-yksi	Lähtö-arvo	Lähtö-v	Tavoite-arvo (2023)	2018	2020 ¹	2023	Havainnot
1	Innovoivien toimijoiden osuus alueella	Määrä	106	2013	116	112	147	153	Poikkeama tavoitearvosta on +32 %. Voidaan todeta, että ohjelma on myötävaikuttanut siihen, että ohjelma-alueen yrityksiä ja toimijoita on osallistunut tutkimushankkeisiin ohjelman kautta osoittavat ainakin useat aktiviteetti-indikaattorit toimintalinjassa. On kohtuullista odottaa, että ohjelma on myötävaikuttanut positiivisesti kasvuun indikaattorin kehityksessä, mutta koska tulosindikaattorit mitataan enemmän kokonaisvaltaisella ohjelmatasolla kuin ohjelman aktiviteetti-indikaattorit, on vaikea tietää tarkkaan missä määrin juuri Pohjoisen ohjelma on vaikuttanut innovaatiotoiminnan toimijoiden määrän indikaattoriin.
1	FP7/Horisontti 2020 ohjelman hyväksytyt hakemukset	Määrä	1	2013	5	3	3	4	Poikkeama tavoitearvosta on -20 %. Ohjelman kokonaistavoite on ollut, että 5 hakemukselle EU:n tutkimusohjelmasta Horisontti 2020 myönnetään varoja ohjelmakaudella. Tätä voimme valitettavasti todeta, että ohjelman tavoitetta ei ole täysin saavutettu, vaan rahoitusta on myönnetty vain 4 hakemukselle. Johtopäätös ja opetus tämän indikaattorin osalta on, että joissain tapauksissa indikaattorin tulokset olisivat voineet olla hieman paremmat, jos mittausjakso olisi ollut pitempi hankkeen päättymisen jälkeen. Esimerkiksi hankkeelle SolBat on heti hankkeen päättymisen jälkeen haettu varoja ja sille on myönnetty rahoitusta kahdelle Horisontti -hakemukselle, joita ei ole laskeutettu mukaan indikaattoriin (STREAMS (2024-2026), coordinator

¹ Toimintalinja 2. ja 3. kohdalla ei ole tehty uusia mittauksia vuodelle 2020 koskien arvoja, jotka ovat samalla tasolla kuin vuonna 2018, Lopullinen mittaus tehdään sen sijaan vuonna 2023.

									Austrian Institute of Technology och SAFELOOP (2024-2027), coordinator University of Oulu.)
2	Rajat ylittävää liikeyhteistyötä ohjelman painopistealueilla tekevät pk-yritykset	Lukumäärä	19,70	2013	22	13,60	13,60	30,0	Poikkeama tavoitearvosta on +36%. Kuten vientiä harjoittavien pk-yritysten osuutta mittaava indikaattori, myös rajat ylittävää liiketoimintayhteistyötä harjoittavien pk-yritysten osuutta mittaava indikaattori laski. Mutta ohjelmakauden lopussa tilanne on parantunut. Rajat ylittävää liiketoimintayhteistyötä harjoittavien pk-yritysten osuus on nyt ylittänyt ohjelman tavoitteen noin 36%.
2	Vientiä harjoittavien pk-yritysten määrä	Lukumäärä	23,90	2013	26	17,80	17,80	30,4	Poikkeama tavoitearvosta on +17%. Voidaan todeta, että ohjelmakauden loppuosassa vientiä harjoittavien pk-yritysten osuus on kasvanut suhteessa ohjelmajakson puolivälissä todettuun laskuun. Vientiä harjoittavien pk-yritysten osuus on ylittänyt ohjelman tavoitteen noin 17%.
3	Rekisteröityjen majoitusöiden määrä	Määrä	97	2012					Poikkeama tavoitearvosta on +23%. Covid 19-pandemialla oli vaikutus matkailuelinkeinoihin kaikkialla maailmassa. Myös Pohjoisen ohjelman matkailuelinkeinot kärsivät paljon pandemian vuoksi. Pandemian jälkeen matkailu-alalla on kuitenkin tapahtunut huomattavaa elpymistä ja majoitusöiden määrät ovat kasvaneet ohjelman alueella. Lopu mittaus 2023 osoittaa, että matkailuelinkeinon majoitusöiden määrä on elpynyt erittäin hyvin pandemiaa edeltävään tasoon verrattuna. Ohjelmassa on panostettu paljon matkailuelinkeinon liittyviin hankkeisiin. Toivottavasti nämä hankkeet ovat edistäneet elinkeinon positiivista kehitystä kokonaisvaltaisella tasolla siten, että se kestää paremmin haasteet tulevaisuudessa.
3	Kieli-indeksi	Numerollinen	2,15	2013	2,30	2,23	2,23	2,31	Poikkeama tavoitteesta +/-0%. Osamittauksen 2018 yhteydessä tehtiin seuranta, joka osoitti, että kieli-indeksi saamen kielen hallintoaluekunnissa oli tuolloin kohonnut arvoon 2,23. Tulosten lopullisen mittauksen jälkeen osoittaa, myönteisen kehityksen jatkuneen sen jälkeen. Kieli-indeksi-arvo on loppumittauksessa 2,31, mikä vastaa tavoitteen mukaisella tasolla. Kehitys on siten yhä positiivinen saamen kielen hallintoaluekunnissa.
3	Ympäristöindeksi	Numerollinen	68	2014	69	80	81,3	80,8	Poikkeama tavoitearvosta on +17%. Ympäristöindeksi on kehittynyt positiivisesti ohjelmakaudella. Erityisesti ohjelmakauden ensimmäisen puoliskon aikana vuoteen 2018 saakka. Sen jälkeen indeksi on vakiintunut korkeammalle tasolle vain vähäisillä muutoksilla. Myös tällä alueella ohjelma on panostanut paljon resursseja

									hankkeisiin, jotka ovat suuntautuneet parantamaan herkkiä luonnonalueita ja elämänehtoja.
3	Osaamisindeksi	Numerollin	2,30	2013	2,50	2,7	2,7	2,53	Poikkeama tavoitteesta on +1 %. Tulos vastaa ohjelman käynnistyessä asetettua tavoitearvoa, mutta se on vähentynyt edellisestä mittauksesta, Tulos on hämmästyttävä, kun otetaan huomioon, että näihin kysymyksiin kiinnitetään yleensä enemmän huomiota yhteiskunnassa. Kuitenkin on muistettava, että monista haastatelluista kunnista ovat pieniä kuntia, joilla on rajalliset voimavarat. Se voi johtaa siihen, että kunnan on priorisoitava ja keskitettävä panostuksensa, mikä voi vaikuttaa siihen, missä määrin ne voivat toimia työkennellä indikaattoriin vaikuttavien kysymysten parissa.
4	Rajat ylittävää työpöytätyötyöpendelöintiä koskevat tiedustelut	Määrä	401	2012	600	1 169	2 078	421	Poikkeama tavoitearvosta on +702 %. Tiedustelujen määrä on kasvanut odotettua enemmän ohjelman käynnistyessä. Jo osamittauksessa vuonna 2018 tiedustelujen määrä oli 1 169, eli lähes kaksinkertainen lopputavoitteeseen verrattuna Seuraavassa mittauksessa, joka toteutettiin vuonna 2020 määrän lisäantynyt jo 2078 tiedusteluun. Tiedustelujen määrään on todennäköisesti suuresti vaikuttanut tekijä on vuonna 2020 ollut Covid 19-pandemia. Siihen aikaan raja-alueilla vallitsi erittäin epävarmuus matkarajoituksista, muun muassa juuri työmatkojen osalta. Lopullisen mittauksen yhteydessä vuonna 2023 indikaattorin kasvu oli jatkunut yhä. Tiedustelujen määrän kasvu jatkuminen osoittaa, että rajapalvelutoimistojen palveluja tarvitaan ja tehtävistä on kasvanut jo pitemmän aikaa.
4	Saamelaiselinkeinonkoskevat koulutustoimet	Määrä	12	2013	15	18	17	14	Poikkeama tavoitearvosta on -7 %. Koulutuspanostusten määrän saamelaisten elinkeinoissa on kasvanut hieman verrattuna perusmittaukseen, joka tehtiin vuonna 2013. Kasvu jää kuitenkin ohjelman käynnistyessä asetettua tavoitearvoa pienemmäksi. Koulutuspanostusten määrä on valitettavasti myös vähentynyt vuosina 2018 ja 2020 tehtyjen osamittausten jälkeen. Viimeisen seurannan yhteydessä on todettu muun muassa, että pitempien koulutusten määrä on vähentynyt ja jossakin määrin korvautunut lyhyemmällä kursseilla. Saamen kielikurssien tarjonta ja kysyntä myös kasvanut saamelaisten elinkeinoihin liittyviin koulutuksiin verrattuna. Seuranta osoittaa myös, että kysyntä ja tarpeet vaikuttavat enemmän koulutuksen valintaan kuin aikaisimpina vuosina.

Taulukko 2 Yhteiset ja ohjelmakohtaiset aktiviteetti-indikaattorit**Toimintalinja 1 - Tutkimus ja innovointi**

Indikaattori	Tavoite 2023	Kumulatiivinen arvo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
			A1 Uusiin tuotteisiin, palveluihin tai menetelmiin johtaviin toimiin osallistuvat toimijat	250 toimijaa	Odotettu tulos ²	219	252	263	280	449	449
		Tulos ³			110	178	245	283	331	362	425
A2 Horisontti 2020 -ohjelmaan lähetetyt alueen painopistealoja vastaavat hakemukset	10 hakemusta	Odotettu tulos	13	14	16	20	34	34	34	34	34
		Tulos			7	11	12	16	21	30	35
CO01 Tukea saavien yritysten määrä	2000 yritystä	Odotettu tulos	115	125	139	254	384	384	384	384	384
		Tulos			78	115	226	427	447	448	498
CO27 Yksityiset investoinnit, jotka sopivat yhteen julkisen T&K-hankkeille annettavan tuen kanssa	860 000 euroa	Odotettu tulos	300390	391 754	536 937	802 235	995 640	995 640	995 640	995 640	995 640
		Tulos			5 000	217 944	391 065	670 689	675 494	691 798	814 562
CO28 Yritykset, jotka saavat tukea uusien tuotteiden laskemiseksi markkinoille	15 yritystä	Odotettu tulos	38	51	58	68	88	88	88	88	88
		Tulos			3	6	38	51	66	71	74
CO29 Yritykset, jotka saavat tukea uusien yritykselle tarkoitettujen tuotteiden lanseeraukseen	48 yritystä	Odotettu tulos	47	60	68	72	89	89	89	89	89
		Tulos			21	25	50	54	62	65	75
CO41 Rajat ylittäviin monikansallisiin tai alueiden välisiin tutkimushankkeisiin osallistuvien yritysten määrä	200 yritystä	Odotettu tulos	129	163	217	254	384	384	384	384	384
		Tulos			78	115	230	427	447	448	498

² Ilmoitettu tuotos koskee odotettua tuotosta tähän mennessä hyväksytyissä hankkeissa. Odotettu tuotos ilmoitetaan kumulatiivisena sen vuoden mukaan, kun hankkeet hyväksyttiin.

³ Tosiasiallinen tuotos ilmoitetaan tähän mennessä raportoitujen tuotosten mukaan.

Toimintalinja 2 - Yrittäjyys

Indikaattori	Tavoite 2023	Kumulatiivinen arvo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
			A3 Liiketoimintaa kehittävään toimintaan osallistuminen	1600 osallistujia 800 naista 800 miestä 400 nuorta ⁴	Odotettu tulos	1 020	1 295	1 295	1 515	2022	2333
		Tulos			186	536	753	1240	1458	1666	1750
					366	862	1284	1601	1778	2034	2081
					18	31	60	64	116	65	73
A4 Pk-yritysten kansainvälistymiseen tähtääviin osaamisen kehitystoimiin osallistuminen	2000 osallistujia 1000 naista 1000 miestä	Odotettu tulos	806	1 081	1 081	1 281	1586	1756	1756	1756	1756
		Tulos			321	924	1018	1116	1252	1312	1386
					738	1 431	1525	1655	1710	1795	1891
A5 Kansainvälisesti suuntautuville yrityksille järjestettyihin rajat ylittäviin markkinointitoimiin osallistuvat yritykset	200 yritystä 80 naisten omistamaa 80 miesten omistamaa 40 molempien omistamaa	Odotettu tulos	204	249	249	351	428	502	502	502	502
		Tulos			22	28	35	40	61	68	100
					112	153	192	214	268	296	341
					28	44	124	140	145	199	205
C001 Tukea saavien yritysten määrä	200 yritystä	Odotettu tulos	110	203	203	522	762	1273	1273	1273	1273
		Tulos			119	430	765	917	1013	1135	1283
C004 Yritykset jotka saavat muuta kuin taloudellista tukea	200 yritystä	Odotettu tulos	30	300	300	425	621	1052	1052	1052	1052
		Tulos			66	237	572	708	775	1063	1161
C006 Yksityiset investoinnit, jotka sopivat yhteen yrityksille annettavan julkisen tuen kanssa (avustukset)	1 200 000 euroa	Odotettu tulos	153 000	153 000	153 000	2 415 316	2 811 394	2 845 193	2 845 193	2 845 193	2 845 193
		Tulos	0	0	32 418	1 226 551	1 560 172	1 993 207	2 128 754	2 283 903	2 340 947

⁴ Odotettu tulos ilmoitetaan kokonaistietona osallistujia/henkilöitä koskevana indikaattorina. Tosiasiallinen tuotos raportoidaan sukupuolen ja/tai iän sekä omistajuuden mukaan. Nuorten lukumäärä on osa kokonaisluvusta ja koostuu sekä naisista että miehistä.

Toimintalinja 3 - Kulttuuri ja ympäristö

Indikaattori	Tavoite 2023	Kumulatiivinen arvo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
A6 Osallistuminen alueen kulttuuriperintöä tähdentäviin toimiin	9 000 osallistujia 4500 naista 4500 miestä 3000 nuorta	Odotettu tulos	5 000	5 583	5 823	7 315	8057	9 487	9 487	9 487	9 487
		Tulos			236 301 137	5 580 3 241 194	6136 3560 295	7098 4383 330	8 371 5 291 365	9 135 5729 572	9 674 6 462 683
A7 Saamelaiskulttuuri ja -olosuhteita edistäviin kehitystoimiin osallistuminen	8 500 osallistujia 4250 naista 4250 miestä	Odotettu tulos	4 500	4 510	4 870	5 328	5358	5734	5 734	5 734	5 734
		Tulos			8 3	5 296 2 851	5364 2894	5664 3091	5 880 3 219	6891 4066	7 150 4 276
A8 Saamen kielen laajempaan käyttöön tähtääviin toimiin osallistuvat	10 000 osallistujia 5000 naista 5000 miestä	Odotettu tulos	9 400	9 405	9 555	9 655	9685	10 515	10 515	10 515	10 515
		Tulos			56 26	6 868 3 658	6887 3669	6978 3733	7 349 4 053	7 992 4 488	7 992 4 488
CO23 Elinympäristöjen pinta-ala jolle annetaan tukea paremman suojelutason saavuttamiseksi	2 500 000 hehtaaria	Odotettu tulos	440 700	616 964	2 372 949	2 572 940	2 965 017	3 422 417	3 422 417	3 422 417	3 422 417
		Tulos			159 090	443 210	2 303 565	2 716 852	3 369 129	3 380 609	3 622 962
A9 Osallistuminen osaamista kehittäviin tai parantaviin toimiin, jotka tukevat vihreää kasvua ja resurssitehokkuutta	250 osallistujia 125 naista 125 miestä	Odotettu tulos	50	280	280	280	468	1 118	1 118	1 118	1 118
		Tulos			13 51	13 51	34 124	151 232	374 435	1 414 966	2 195 1 662

Toimintalinja 4 - Yhteiset työmarkkinat

Indikaattori	Tavoite 2023	Kumulatiivinen arvo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
			A10 Saamelaiselinkeinojen parissa rajat ylittäviin osaamisaloitteisiin osallistuminen	80 osallistujia 40 naista 40 miestä 40 nuorta	Odotettu tulos	47	47	47	87	146	196
		Tulos			24	160	229	272	304	403	403
					21	165	215	245	301	381	381
					23	176	210	246	371	440	440
CO 43 Rajat ylittäviin liikkuvuusaloitteisiin osallistuminen	1 300 henkilöä	Odotettu tulos	20	490	490	1 231	1231	1881	1881	1881	1 881
		Tulos			686	1 077	2056	2240	3291	3 993	4 601

Toimintalinja 5 – Tekninen tuki

Indikaattori	Tavoite 2023	Kumulatiivinen arvo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
			A11 Ohjelman varat on jaettu hankkeille ohjelman pyrkimysten mukaan	100 %	Odotettu tulos	100	100	100	100	100	100
		Tulos	35,68	55,29	64,18	57	85	100	100	100	100
A12 Ohjelman kokonais-budjetista maksetut varat	95 %	Odotettu tulos	95	95	95	95	95	95	95	95	95
		Tulos	0	4,43	18	26	37	52	68	87	95
A13 Ohjelmakaudella tehdyt ulkoiset arvioinnit	2 kpl	Odotettu tulos	2	2	2	2	2	2	2	2	2
		Tulos	0	0	0	1	1	1	1	2	2
A14 Teknisen tuen rahoittamat henkilötyövuodet	7 kpl	Odotettu tulos	7	7	7	7	7	7	7	7	7
		Tulos	6,5	6,5	7	7	11	10,5	10,5	10,5	7

3.3. Tuloskehyksessä määritetyt välitavoitteet ja tavoitteet – toimitetaan vuosittaisessa täytäntöönpanokertomuksessa vuodesta 2017 lähtien

Taulukko 3 Tuloskehyksessä määritettyjä välitavoitteita ja tavoitteita koskevat tiedot (kumulatiivinen arvot)

TL	Indika	Väli-tavoite 2018	Loppul-lineta tavoite (2023)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	C041	3	200			78	115	230	427	447	448	469
1	F1 ⁵	2 616 930	28 807 375		780 451,46	4 051 547	8 527 380	12 977 957	17 674 813	22 558 130	26 267 224	27 969 154
2	A3	16	1 600			552	1 398	2 037	2 804	3 236	3 700	3 831
2	A5	1	200			162	225	351	394	474	563	646
2	F1	2 994 286	25 642 479		587 913,47	3 453 205	7 427 199	9 262 880	12 908 253	17 859 524	22 041 302	24 129 229
3	C023	35 000	2 500 000			159 090	443 210	2 303 565	2 716 852	3 369 129	3 380 609	3 622 962
3	A6	50	9 000			537	8 821	9 696	11 481	13 662	15 436	16 136
3	A9	10	250			64	64	158	383	809	2 380	3 857
3	F1	2 616 930	25 967 080		746 560,42	2 670 262	5 874 659	8 788 775	12 753 941	17 397 630	22 009 740	24 572 202
4	C043	20	1 300			686	1 077	2 056	2 240	3 291	3 993	4 601
4	F1	775 380	6 950 716		191 946,78	514 154	974 169	1 638 958	2 609 696	3 972 029	5 858 651	6 965 399

⁵ Taloudellinen indikaattori = Tuensaajien maksamat tukeen oikeuttavat kulut

3.4 Taloudelliset tiedot

Taulukko 4 Taloudelliset tiedot toimintalinja- ja ohjelmatasolla

Budjetti						Kumulatiiviset tiedot toimenpideohjelman rahoituksesta						Tiedot tulosten tarkastelua ja tuloskehystä v.
Toimi ja	Rahas	Alue-luok	Unionin tuen laskenta-peru	Kokonais-rahoitu (euroa)	Osa-rah.	Tuettaviksi valittujen toim tukikelpoiset kustannukset. Yhteensä (euroa)	Valittujen toi kattama osuus kokonais-mää hoista (%)	Tuettaviksi valitt toimien tukikelp julkiset kustannu Yhteensä (euroa)	Tuensaajien hallintovirano-ma ilmoittamat tukikelpoiset kokomenot (euroa)	Tuen-saajien ilmoittamien tukikelpois menojen os kokonaism ahoista (%)	Valittujen toi lukumäärä	
1		n/a	Yhteensä	28 807 375	65	29 605 439	102,77%	29 017 178	27 969 154	97,09%	37	Edunsaajille viimeistään 31.12.2023 aiheutuneet ja niiden maksam tukikelpoiset kokonaiskustat, jotka on vahvistettu komissiolle
2		n/a	Yhteensä	25 642 479	65	27 500 165	107,24%	26 169 184	24 129 229	94,10%	26	24 129 229
3		n/a	Yhteensä	25 967 080	65	27 368 988	105,40%	26 890 226	24 572 202	94,63%	38	24 572 202
4		n/a	Yhteensä	6 950 716	65	7 594 594	109,26%	7 469 355	6 965 399	100,21%	17	6 965 399
5		n/a	Julkinen	7 249 646	50	7 249 646	100,00%	7 249 646	7 145 209	98,56%	4	7 145 209
<i>Yht.</i>				94 617 296		99 318 832	104,97%	9 6795 589	90 781 193	95,95%	122	90 781 193

Taulukko 5 Kumulatiiviset taloudelliset tiedot tukitoimiluokittain

Toimintalinja	Rahasto	Alueluokka	Raj.	Alue tyyppi	Alue.täy.	Tem. tav.	Tal. toim.	Sijainti	Tuettaviksi valittujen toimien tukikelpoiset kustannukset. Yhteensä	Tuettaviksi valittujen toimien tukikelpoiset julkiset kustannukset. Yhteensä	Tuensaajien hallintoviranomaiselle ilmoittamat tukikelpoiset kokonaismenot	Valittujen toimien lukumäärä
1	ERDF	060	01	01	07	01	07	FI1D6	964 913,00	964 913,00	944 338,00	1
1	ERDF	060	01	01	07	01	07	SE332	802 873,00	802 873,00	722 017,00	1
1	ERDF	060	01	01	07	01	13	FI1D6	352 355,00	352 355,00	346 078,00	1
1	ERDF	060	01	01	07	01	18	SE332	28 538,00	28 538,00	28 538,00	1
1	ERDF	060	01	01	07	01	19	FI1D6	699 948,00	699 948,00	698 106,00	1
1	ERDF	060	01	02	07	01	06	SE332	944 363,00	944 363,00	907 112,00	1
1	ERDF	060	01	02	07	01	07	FI1D6	1 304 788,00	1 304 788,00	1 254 914,00	1
1	ERDF	060	01	02	07	01	13	FI1D7	752 652,00	685 388,00	734 290,00	1
1	ERDF	060	01	02	07	01	24	FI1D6	1 669 107,00	1 614 107,00	1 572 545,00	1
1	ERDF	060	01	03	07	01	06	SE332	953 180,00	953 180,00	934 739,00	1
1	ERDF	060	01	03	07	01	07	FI1D5	1 094 744,00	1 018 344	1 062 448,00	1
1	ERDF	060	01	03	07	01	08	FI1D6	1 847 119,00	1 827 152,00	1 666 552,00	2
1	ERDF	060	01	03	07	01	11	FI1D6	774 228,00	774 228,00	774 227,00	1
1	ERDF	060	01	03	07	01	11	SE332	782 355,00	782 355,00	757 915,00	1
1	ERDF	060	01	03	07	01	24	FI1D6	951 521,00	921 538,00	951 521,00	1
1	ERDF	062	01	01	07	01	09	FI1D6	298 732,00	298 732,00	294 401,00	1
1	ERDF	062	01	01	07	01	18	FI1D6	784 943,00	784 943,00	773 808,00	1
1	ERDF	062	01	01	07	01	24	FI1D6	15 132,00	15 132,00	15 132,00	1
1	ERDF	062	01	02	07	01	07	SE332	1 005 327,00	1 005 327,00	933 611,00	1
1	ERDF	062	01	02	07	01	09	SE332	1 020 631,00	1 015 634,00	956 281,00	1
1	ERDF	062	01	02	07	01	13	SE332	1 020 819,00	1 011 819,00	830 406,00	1
1	ERDF	062	01	02	07	01	20	SE331	15 200,00	15 200,00	2 971,00	1
1	ERDF	062	01	02	07	01	23	SE332	110 653,00	104 016,00	80 489,00	1
1	ERDF	062	01	03	07	01	01	FI1D5	915 722,00	915 722,00	849 735,00	1
1	ERDF	062	01	03	07	01	06	FI1D5	863 060,00	846 271,00	797 167,00	1
1	ERDF	062	01	03	07	01	07	FI1D6	1 021 505,00	1 001 005,00	1 019 443,00	1
1	ERDF	062	01	03	07	01	07	SE332	737 618,00	695 618,00	737 618,00	1
1	ERDF	062	01	03	07	01	08	SE332	1 305 840,00	1 305 840,00	1 097 514,00	1
1	ERDF	062	01	03	07	01	13	SE332	1 469 305,00	1 469 305,00	1 462 678,00	1
1	ERDF	062	01	03	07	01	18	FI1D7	841 932,00	760 772,00	837 521,00	1
1	ERDF	062	01	03	07	01	24	FI1D7	220 572,00	220 572,00	209 921,00	1
1	ERDF	062	01	04	07	01	24	FI1D6	1 675 205,00	1 541 151,00	1 478 018,00	1
1	ERDF	065	01	02	07	01	10	FI1D6	901 493,00	897 420,00	870 827,00	1
1	ERDF	065	01	03	07	01	01	FI1D6	30 744,00	30 744,00	23 427,00	1
1	ERDF	065	01	03	07	01	22	FI1D7	278 754,00	278 754,00	238 318,00	1
1	ERDF	065	01	03	07	01	24	FI1D6	1 149 568,00	1 129 131	1 104 528,00	1
2	ERDF	066	01	01	07	03	07	FI1D7	1 343 321,00	1 326 668	1 133 130,00	1
2	ERDF	066	01	01	07	03	23	FI1D6	1 190 683,00	1 099 771,00	1 173 788,00	1
2	ERDF	066	01	02	07	03	08	FI1D6	1 107 682,00	1 045 092,00	821 769,00	1
2	ERDF	066	01	03	07	03	03	SE332	341 109,00	341 109,00	279 879,00	1
2	ERDF	066	01	03	07	03	13	SE332	1 428 390,00	1 357 592,00	1 216 549,00	1
2	ERDF	067	01	01	07	03	07	SE332	39 010,00	29 183,00	21 684,00	1
2	ERDF	067	01	01	07	03	13	SE332	632 503,00	625 503,00	630 063,00	1
2	ERDF	067	01	01	07	03	24	FI1D6	1 230 486,00	1 170 560,00	779 767,00	1

2	ERDF	067	01	02	07	03	07	F1D7	1 821 623,00	1 792 230,00	1 589 990,00	1
2	ERDF	067	01	02	07	03	08	SE332	1 7523,00	9 915,00	10 220,00	1
2	ERDF	067	01	02	07	03	24	F1D7	500 000,00	500 000,00	491 154,00	1
2	ERDF	067	01	03	07	03	01	F1D7	144 431,00	144 431,00	118 477,00	1
2	ERDF	067	01	03	07	03	03	SE332	416 859,00	406 707,00	392 528,00	1
2	ERDF	067	01	03	07	03	07	F1D7	40 000,00	40 000,00	22 836,00	1
2	ERDF	067	01	03	07	03	15	F1D7	4 113 205,00	3 750 982,00	3 774 711,00	1
2	ERDF	067	01	03	07	03	18	F1D7	465 169,00	465 169,00	374 037,00	1
2	ERDF	067	01	03	07	03	20	F1D6	461 400,00	461 400,00	461 400,00	1
2	ERDF	067	01	03	07	03	21	F1D7	1 266 049,00	1 266 049,00	1 174 616,00	1
2	ERDF	067	01	03	07	03	24	F1D6	1 320 000,00	1 221 115,00	918 718,00	1
2	ERDF	067	01	03	07	03	24	SE110	10 000,00	10 000,00	8 671,00	1
2	ERDF	069	01	02	07	03	07	F1D5	936 053,00	858 253,00	930 063,00	1
2	ERDF	069	01	02	07	03	08	F1D6	920 699,00	920 699,00	900 110,00	1
2	ERDF	075	01	02	07	03	15	F1D7	1 272 776,00	1 254 003,00	1 073 292,00	1
2	ERDF	075	01	02	07	03	23	F1D7	4 272 394,00	3 871 737,00	3 900 035,00	1
2	ERDF	077	01	03	07	03	15	F1D7	522 607,00	514 793,00	482 764,00	1
2	ERDF	077	01	03	07	03	23	F1D7	1 686 193,00	1 686 193,00	1 448 978,00	1
3	ERDF	085	01	01	07	06	02	F1D6	2 178 962,00	2 178 962,00	2 042 785,00	1
3	ERDF	085	01	02	07	06	07	F1D6	478 050,00	478 050,00	445 604,00	1
3	ERDF	085	01	03	07	06	02	F1D7	887 366,00	883 376,00	874 807,00	2
3	ERDF	085	01	03	07	06	02	SE332	5 236 851,00	4 947 712,00	4 264 863,00	2
3	ERDF	085	01	03	07	06	11	F1D7	427 676,00	427 676,00	326 007,00	1
3	ERDF	085	01	03	07	06	18	F1D7	742 805,00	713 854,00	742 587,00	1
3	ERDF	085	01	03	07	06	18	SE332	2 051 408,00	2 051 408,00	1 924 463,00	2
3	ERDF	085	01	04	07	06	18	SE332	388 525,00	388 525,00	378 240,00	1
3	ERDF	087	01	01	07	06	08	F1D7	915 638,00	915 638,00	788 907,00	1
3	ERDF	087	01	03	07	06	11	SE332	41 000,00	41 000,00	40 447,00	1
3	ERDF	087	01	03	07	06	21	SE332	672 648,00	672 648,00	658 529,00	1
3	ERDF	091	01	03	07	06	15	F1D7	1 795 755,00	1 795 755,00	1 627 183,00	3
3	ERDF	091	01	03	07	06	15	SE322	253 788,00	253 788,00	208 710,00	1
3	ERDF	094	01	01	07	06	23	SE332	844 265,00	844 265,00	823 047,00	1
3	ERDF	094	01	02	07	06	23	F1D7	1 171 047,00	1 171 047,00	1 077 650,00	1
3	ERDF	094	01	02	07	06	24	F1D7	1 846 199,00	1 846 199,00	1 510 031,00	1
3	ERDF	094	01	02	07	06	24	SE322	143 263,00	143 263,00	143 263,00	1
3	ERDF	094	01	03	07	06	15	SE332	429 921,00	429 921,00	326 013,00	1
3	ERDF	094	01	03	07	06	18	F1D7	845 014,00	774 292,00	789 532,00	1
3	ERDF	094	01	03	07	06	23	F1D7	1 295 473,00	1 262 951,00	1 143 186,00	3
3	ERDF	094	01	03	07	06	23	SE224	953 644,00	929 885,00	896 328,00	1
3	ERDF	094	01	03	07	06	23	SE331	766 444,00	766 444,00	656 224,00	2
3	ERDF	094	01	03	07	06	23	SE332	538 196,00	538 196,00	538 196,00	1
3	ERDF	094	01	03	07	06	24	F1D6	994 677,00	969 677,00	957 177,00	1
3	ERDF	094	01	03	07	06	24	SE322	15 248,00	14 598,00	13 199,00	1
3	ERDF	094	01	03	07	06	24	SE332	201 426,00	201 426,00	160 594,00	1
3	ERDF	095	01	02	07	06	07	F1D5	133 971,00	129 942,00	133 971,00	1
3	ERDF	095	01	03	07	06	23	F1D6	28 419,00	28 419,00	28 397,00	1
3	ERDF	095	01	03	07	06	23	F1D7	835 382,00	835 382,00	834 052,00	1
3	ERDF	095	01	03	07	06	23	SE322	255 927,00	255 927,00	218 210,00	1
4	ERDF	108	01	01	07	08	24	F1D6	16 049,00	16 049,00	15 362,00	1
4	ERDF	108	01	01	07	08	24	SE332	16 800,00	16 800,00	16 696,00	1
4	ERDF	108	01	02	07	08	07	SE331	619 343,00	619 343,00	588 569,00	1
4	ERDF	108	01	02	07	08	12	F1D7	28 500,00	28 500,00	23 956,00	1
4	ERDF	108	01	02	07	08	18	F1D6	435 868,00	435 868,00	393 676,00	1
4	ERDF	108	01	02	07	08	18	SE332	240 940,00	236 404,00	212 695,00	1
4	ERDF	108	01	02	07	08	21	F1D6	1 496 382,00	1 481 359,00	1 297 475,00	1
4	ERDF	108	01	03	07	08	19	SE332	937 467,00	882 967,00	870 607,00	2
4	ERDF	108	01	03	07	08	21	SE332	238 271,00	238 271,00	175 391,00	1
4	ERDF	108	01	03	07	08	24	F1D6	525 442,00	492 283,00	435 892,00	1
4	ERDF	108	01	03	07	08	24	SE332	30 425,00	29 925,00	26 801,00	1

4	ERDF	117	01	02	07	08	08	SE332	434 743,00	417 222,00	434 743,00	1
4	ERDF	117	01	03	07	08	19	FI1D6	726 559,00	726 559,00	726 559,00	1
4	ERDF	117	01	03	07	08	19	FI1D7	1 203 028,00	1 203 028,00	1 113 358,00	2
4	ERDF	117	01	03	07	08	24	FI1D7	644 777,00	644 777,00	633 619,00	1
5	ERDF	121	01	02	07		18	SE110	242 952,00	242 952,00	242 952,00	1
5	ERDF	121	01	02	07		18	SE322	809 140,00	809 140,00	765 378,00	1
5	ERDF	121	01	02	07		18	SE332	5 288 354,00	5 288 354,00	5 288 354,00	1
5	ERDF	123	01	02	07		18	FI1D7	909 200,00	909 200,00	848 525,00	1

Taulukko 6**Kumulatiivinen kustannus ohjelma-alueen unioniosan ulkopuolella kokonaisuudessaan tai osittain toteutettavasta toiminnasta**

	Kaavailtu EAKR-tuen määrä kun koko toiminta tai sen toteutetaan ohjelma-alue unioniosan ulkopuolella (euroina)	Osuus ohjelma-alueen unioniosan ulkopuolella toteutettavan koko toiminta tai sen osan kokonaismäärärahoista	Tuensaajan hallintoviranomaisen ilmoittamien, ohjelma-alueen unioniosan ulkopuolella toteutettavan toiminnan tai sen aiheuttamat EAKR-tuen piiriin kuuluvat tukikelpoiset menot	Osuus ohjelma-alueen unioniosan ulkopuolella toteutettavan koko toiminnan tai sen osan kokonaismäärärahoista
20200060 CMT	183 369,00	0,30%	175 306,00	0,29%
20200082 Arctic image	82 633,00	0,14%	82 633,00	0,14%
20200100 NorFaST-HT	206 546,00	0,34%	206 546,00	0,34%
20200304 Kustmyynnande	99 673,00	0,16%	93 675,00	0,16%
20201086 Felles fjellrev	235 559,00	0,39%	211 382,00	0,35%
20201092 WIRMA	52 938,00	0,09%	49 275,00	0,08%
20201097 ICNB	79 133,00	0,13%	68 814,00	0,11%
20201271 SEAmBOTH	553 288,00	0,92%	485 481,00	0,80%
20201468 Flexibla	203 979,00	0,34%	181 902,00	0,30%
20201655 CINEMA	191 750,00	0,32%	184 056,00	0,30%
20201826 NordicNaBS	155 606,00	0,26%	151 338,00	0,25%
20201837 AIP	55 900,00	0,09%	51 951,00	0,09%
20202486 InTeMP	358 288,00	0,59%	251 014,00	0,42%
20202898 3MC	386 596,00	0,64%	349 242,00	0,58%
20203506 Deanuleagis	189 343,00	0,31%	192 884,00	0,32%
20203514 My Story	46 987,00	0,08%	44 332,00	0,07%
20203530 FFN II	278 367,00	0,46%	268 158,00	0,44%
20271582 ESBE	76 245,00	0,13%	73 756,00	0,12%

4. EVALUOINTIEN YHTEENVETO

Edellisen varainhoitovuoden aikana saatujen kaikkien evaluointien yhteenveto, mukaan lukien käytettyjen evaluointien nimitys ja viiteajanjakso.

Vuonna 2023 ei ole tehty mitään uusia ohjelman arviointeja. Keväällä 2022 esitellyn toisen arvioinnin mukaan ohjelma oli toteuttanut kaksi suunniteltua ulkopuolista arviointia ohjelman arviointisuunnitelman mukaan. Vuoden 2018 ja vuoden 2022 toteutusraporteissa on selvitykset kummankin vuoden aikana esitellyistä arvioinneista. Yhteenveto kahden aikaisemmin toteutetun arvioinnin tuloksista ja tehdyistä johtopäätöksistä selostetaan sen vuoksi alempana yhtenäisessä muodossa.

Ohjelman ensimmäisen arvioinnin toteutti Kontigo AB. Kontigo AB aloitti ”Interreg Pohjoisen arviointi”-nimisen arviointityön keväällä 2018 ja loppuraportti esiteltiin myöhäisyyksyllä 2018. Arvioinnissa pyrittiin muun muassa tarkastelemaan, kuinka hyvin ohjelma toimii tavoitteidensa saavuttamiseksi. Tarkoituksena on ollut myös arvioida, kuinka ohjelma on edistänyt EU:n Eurooppa 2020 -uudistusohjelman tavoitteita ja prioriteetteja sekä tarkastella, kuinka ohjelma on onnistunut kehittämään arktista ulottuvuutta tukemalla yhteistyötä, innovaatioita ja tiedon ja teknisen osaamisen lisäämistä teemaan liittyen ja huomioiden erityiset merkitykset arktista aluetta koskien.

Arvioinnin päätelmiä ovat muun muassa, että ohjelman hankevalikoima on tasapainoinen ja sisältää hyvän yhdistelmän hankkeita, joihin kuuluu niin pienten, luovien toimijoiden johtamia hankkeita kuin suurempien, kokeneiden hanketoimijoiden ja yhteistyöryhmien hankkeita. Ohjelman perusta ovat kokeneet ja vakaat institutionaaliset toimijat (erityisesti tutkimuksen ja koulutuksen toimijat). Ne varmistavat suurten hankkeiden toteuttamisen luotettavasti. Mukana on myös uusia, voittoa tavoittelemattomia ja yksityisiä toimijoita, joiden luovat ja selvästi raja-alueelle keskittyvät ideat auttavat uudistamaan hankevalikoimaa ja tuovat siihen innovaatioita.

Arvioijat ovat myös tarkastelleet, missä määrin projekteissa on havaittavissa rajat ylittävää lisäarvoa, ja millaisiin haasteisiin rajat ylittävä yhteistyö voi tarjota ratkaisun. Tutkimustulokset osoittavat, että monissa hankkeissa rajat ylittävä toiminta tuottaa selkeää lisäarvoa. Arviossa on myös yksilöity kaksi tärkeintä rajat ylittävän yhteistyön muotoa. Ensimmäinen on tilanne, jossa haasteissa tai luonnonvaroissa on enemmän yhteistä rajan eri puolilla kuin maan sisällä. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta on hanke, joka liittyy kylmän ilmaston tai kaivos- ja mineraalitoimialojen, metsätalouden tai marjatoimialan haasteisiin. Toinen rajat ylittävän yhteistyön lisäarvo tunnistettiin tilanteessa, jossa hankkeen keskeisillä toimijoilla on toisiaan täydentävää osaamista ja rajat ylittävällä yhteistyöllä voidaan saavuttaa parempia lopputuloksia kuin muuten.

Arvioinnissa korostetaan, että ohjelman erityistavoitteiden saavuttamiseen liittyvät edellytykset ovat hyvät kaikilla toiminta-aloilla, ja johtopäätös on, että Nord-ohjelma

edistää Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita. Arvioijat toteavat myös, että monet ohjelman hankkeista edistävät selkeästi arktisen ulottuvuuden tavoitteita.

Arviointi sisälsi myös suosituksia ohjelman toteuttamisen jatkamiseksi ja tulevan yhteistyöpolitiikan laatimiseksi. Esiin nousee muun muassa se, että ohjelmaan sisällytettyjä kestävä kehityksen osa-alueita tulee vahvistaa. Myös raja-alueiden lisäarvoa tulee kehittää edelleen. Painopisteen tulisi olla erityisesti Perämeren ja Norjan ohjelma-alueen välillä. Arvioissa todetaan, että tarvittaisiin myös lisää hankkeita, joihin yritykset osallistuvat aktiivisesti. Yritysten pitäisi myös pystyä vastaanottamaan tukea helpommin. Ohjelman tukea saamelaishankkeille tulisi vahvistaa. Tätä varten on tärkeää kiinnittää tulevissa ohjelmissa huomiota tavoitteiden ja tulosten muotoiluun, jotta saamelaishankkeiden toimintaedellytykset eivät heikkene.

Ohjelman toisen arvioinnin teki Oxford Research AB. Arvioinnin tutkittiin muun muassa sitä, miten ohjelmassa pyritään saavuttamaan ohjelman kunkin toimintalinjan tavoitteet. Lisäksi siinä arvioidaan rajat ylittävän yhteistyön tuottamia tuloksia sekä mahdollisia ajan mittaan pysyviä vaikutuksia.

Toisen arvioinnin valmistumisen myötä ohjelmasta on nyt tehty suunnitelman mukaisesti kaksi ulkopuolista arviointia. Loppuraportti toimitettiin seurantakomitealle keväällä 2022. (Raportti: Interreg Pohjoinen -ohjelman tulosten arviointi, Loppuraportti, 2022/04) Viiteajanjakso, tammikuu 2021 ja maaliskuu 2022. Sivu 4).

Oxford Researchin loppupäätelmänä on, että arvioinnin keskeiset tulokset osoittavat, että Interreg Pohjoinen -ohjelmassa tulosten ja tavoitteiden toteutuminen on ollut hyvällä tasolla. Ohjelma on osoittanut hyvin alueiden välisten ohjelmien hyödyt. Ohjelma on ennen kaikkea onnistunut tarjoamaan, panemaan alkuun ja toteuttamaan rajat ylittäviä kehitystoimia vahvemman yhteisen ohjelma-alueen luomiseksi.

Oxford Research katsoo, että Interreg Pohjoinen-ohjelman hankesalkku on hyvässä tasapainossa sekä rakentavien että toteuttavien hankkeiden osalta. Arvioinnin mukaan hankkeet ovat erittäin pitkälti saavuttaneet hankekohtaiset tavoitteensa.

Oxford Researchin havaintojen mukaan rajat ylittävä lisäarvo on selvästi näkyvissä ohjelmassa, ja ohjelmalle on tunnusomaista tiedon ja verkostoitumisen lisääntyminen. Yhteistyömuotoja on tosin ollut enemmän ruotsalaisten ja suomalaisten toimijoiden kesken kuin ruotsalaisten ja norjalaisten toimijoiden kesken tai ruotsalaisten, suomalaisten ja norjalaisten toimijoiden kesken. Haastateltujen hankepäälliköiden mukaan syynä tähän on ennen kaikkea se, että suomalaisten ja ruotsalaisten toimijoiden välillä on ollut yhteyksiä jo entuudestaan. Toisena syynä voi olla se, että Norjan rahoitusosuus on huomattavasti pienempi ja että norjalaiset toimijat eivät voi olla hankkeiden pääomistajia.

Ohjelman todetaan myös edenneen kohti toivottuja tuloksia ja erityistavoitteita, mutta on epävarmaa, miten tavoitteet toteutuvat pitkällä aikavälillä.

Toisena päätelmänä arvioinnissa on esitetty, että hankkeissa, joissa on ollut selkeät teemat ja jotka ovat mahdollistaneet suoran vaikutuksen erityistavoitteisiin, on helpompi osoittaa syntyneen tuloksia kuin hankkeissa, jotka ovat olleet laajoja ja joissa tulokset näkyvät vasta myöhemmin. Tämä on arvioijien mukaan myös syytä ottaa huomioon tulevilla ohjelmakausilla, kun arvioidaan, mitä vaatimuksia ja odotuksia hankkeille pitää asettaa. Arvioijat toteavat myös, että hankkeissa, joita on edeltänyt esiselvitys, on ollut helpompi rajata tehokkaasti hankkeen toteutusta. Näissä hankkeissa on siten ollut paremmat mahdollisuudet konkretisoida, mitä niillä halutaan saavuttaa.

Sápmi-osa-alueella on nähtävissä, että rajat ylittävällä yhteistoiminnalla on ollut merkitystä Saamenmaan eri osissa. Toimet ovat paitsi edistäneet esimerkiksi koulutus- ja kokemustenvaihtoon liittyvää konkreettista rajat ylittävää yhteistoimintaa myös auttaneet vahvistamaan saamelaista identiteettiä koko ohjelma-alueella.

Ohjelma ei ole arvioijien mukaan ollut yhtä onnistunut muun muassa painopistealojen suhteen, joita pidetään vaisuina. Toisin kuin arvioijat olivat odottaneet, painopistealoilla on ollut pikemminkin luokitteleva rooli valmistelussa ja päätöksenteossa kuin ohjaava rooli hankkeiden toteutuksessa. Arvioijat katsovat, että tulevien ohjelmien mahdollisilla painopistealoilla tehtävää työtä on kehitettävä niin, että se ohjaa entistä enemmän hankkeiden toteutusta, jos painopistealoja käytetään osana pyrkimyksiä vahvistaa ohjelma-alueen älykästä erikoistumista.

Puutteita arvioidaan olleen myös siinä, että kestävyysnäkökohdat eivät ole ohjanneet hankkeiden toteutusta, vaikka hankkeen organisoinnissa otetaan huomioon tasa-arvo, monimuotoisuus ja ympäristö. Kestävyysnäkökohdilla on ollut ohjaava rooli ainoastaan sellaisissa hankkeissa, joiden tavoitteena on ollut edistää kestävyysnäkökohtia, eli lähinnä ympäristöön liittyvissä hankkeissa.

Arvioinnissa toistuvasti esiin tuleva seikka on epävarmuus siitä, mitä tuloksille tapahtuu hankkeen päätyttyä. Hankkeilla, jotka katsovat olevansa osa pidempää prosessia, arvioidaan olevan paremmat mahdollisuudet pitkäjänteisyyteen kuin yksittäisillä omissa ympäristössään toimivilla hankkeilla.

Oxford Research analysoi myös covid-19-pandemian vaikutuksia ohjelmaan. Se toteaa, että pandemian johdosta hankeajoja on jouduttu pidentämään. Myös monilla hyvin suunnitelluilla hankkeilla on ollut haasteita saavuttaa hanketavoitteet hankekauden aikana, ja jotkin hanketavoitteet olisi todennäköisesti voitu täyttää paremmin, jos pandemiaa ei olisi ollut. Osa haastatelluista hankepäälliköistä mainitsi myös, että verkostoitumiseen liittyviä hanketavoitteita ei ole pystytty täyttämään samalla tavalla digitaalisessa hankeympäristössä, johon hankkeet ovat joutuneet covid-19:n takia

siirtymään, vaikkakin nopealla digitalisaatiolla ei ole ollut ainoastaan kielteisiä vaikutuksia.

5. OHJELMAN JA TOTEUTETTUIJEN TOIMENPITEIDEN TEHOKKUUTEEN VAIKUTTAVAT SEIKAT

a) *Ohjelman ja toteutettujen toimenpiteiden tehokkuuteen vaikuttavat seikat*

Ohjelman toteutukseen ja odotettuihin tuloksiin liittyviä ongelmia ei ole havaittu. Ohjelman toteutuksessa ei ole myöskään ilmennyt yhteisön lainsäädännön noudattamiseen liittyviä vakavia ongelmia. Tarkastusviranomainen ei ole havainnut ongelmia, kun hallintoviranomainen on laatinut johdon vahvistuslausuman ja toimittanut komissiolle vuosittaisen tilityksensä yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen (EU) N:o 1303/2013 125 artiklan 4 kohdan ja varainhoitoasetuksen (EU, Euratom) 2018/1046 63 artiklan 5–7 kohdan mukaisesti. Hallintoviranomaisen tai seurantakomitean ei ole sen vuoksi tarvinnut ryhtyä korjaaviin toimiin.

Tarkastusviranomaisen vahvistaman tarkastusstrategian mukaan mitään järjestelmätarkastusta ei ole toteutettu vuonna 2023-2024. Kaikki ohjelmakauden avainvaatimukset on tarkastettu aikaisemmin. Tarkastusjakson riskianalyysi osoittaa, että kaikilla avainvaatimuksilla 1–13 on matala riski.

Tilikaudella 1.7.2022 - 30.6.2023 Tarkastusviranomainen on tarkastanut satunnaisotoksen valmistuneista hankkeista. Otos koostui 4 hankkeesta (4 koordinoivaa kumppania ja 5 hankekumppania) yhteensä 8 maksua (yhteensä 7,55 prosenttia hankkeista). 4 auditointia on tehty Suomessa ja 2 Ruotsissa. Tarkasteltavaksi jäänyt otos oli 1 763 081,32 euroa. Tarkastusviranomainen havaitsi 4 hankkeessa virheitä yhteensä 3 738,39 euron arvosta.

Tilikaudella 1.7.2023 - 30.6.2024 Tarkastusviranomainen on tarkastanut satunnaisotoksen valmistuneista hankkeista. Otos koostui 3 hankkeesta (3 koordinoivaa kumppania) yhteensä 3 maksua. 2 auditointia on tehty Suomessa ja 1 Ruotsissa. Tarkasteltavaksi jäänyt otos oli 325 744 euroa. Tarkastusviranomainen havaitsi 1 hankkeessa virheitä yhteensä 9 212,23 euron arvosta.

Toinen Pohjoisen ohjelmaan ja hankkeisiin vaikuttanut tekijä on Covid 19-pandemia ohjelmakauden toisen puoliskon aikana. Ohjelmahallinto on toteuttanut pandemian aikana toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on helpottaa hankkeiden tilannetta ja auttaa niitä selviytymään pandemian kielteisistä vaikutuksista. Hallintoviranomainen ja Norjan hallinto-organisaatio ovat muun muassa tarjonneet meneillään oleville hankkeille mahdollisuuden hakea hankeajan pidennystä covid-19-pandemian aiheuttamien vaikutusten vuoksi. Joillekin hankkeille on myös hyväksytty budjettimuutoksia, kun matkoja on jäänyt tekemättä ja hankkeita on jouduttu toteuttamaan osittain muulla kuin suunnitellulla tavalla.

b) VALINNAINEN SUPPEIDEN KERTOMUSTEN OSALTA, muussa tapauksessa tiedot lisätään kohtaan 9.1

Evaluoidaan, onko tapahtunut kehitys ollut riittävää takaamaan ohjelman tavoitteiden saavuttamisen, mukaan lukien mahdolliset toteutukset tai suunnitellut parannustoimenpiteet.

Yhteenvedona voidaan sanoa, että ohjelmat ovat tuottaneet hyviä tuloksia. Yhteensä 20 aktiviteetti-indikaattorista on 19 saavuttanut ohjelman lopputavoitteen. Se yksittäinen indikaattori, joka ei ole täysin saavuttanut ohjelman lopputavoitetta, on yksityinen rahoitus tutkimushankkeissa, joka kuitenkin saavutti 94,7 % lopputavoitteesta. Vaikka indikaattorissa onkin tapahtunut hieman kasvua joka vuosi, silti voidaan todeta, että ohjelmakaudella on ollut haastavaa saada siinä indikaattorissa olennaista kasvua erityisesti ohjelmakauden myöhemmässä osassa. On myös indikaattoreita, joiden kokonaismäärien tavoitteet on saavutettu, mutta joissa esimerkiksi naisten ja miesten välinen jakautuma on epätasainen. Myös osallistuneiden nuorten indikaattoriarvojen jakautuma jää joissakin tapauksissa ohjelman lopputavoitteen alapuolelle, vaikka se onkin näissä tapauksissa merkinnyt sitä, että osallistumistavoite kokonaisuutena on saavutettu.

Taulukossa 3 esitettyjen taloudellisten tunnuslukujen tavoitesaavutus oli vuoden lopussa 94,1-100,2 % ohjelman lopullisesta tavoitteesta. Edellisenä vuonna vastaavat luvut olivat 85-91 %. Viimeisen vuoden aikana kehitys on kaikilla toimintalinjoilla jatkunut positiivisena, ja vuoden 2023 lopussa oli kaikki ohjelman hankkeet päätetty ja maksettu kokonaan. Ohjelmakauden loppuosassa päätetyissä hankkeissa, joissa niille myönnettyjä varoja ei ole käytetty kokonaan, ei ole voitu käyttää palautettuja varoja uusiin hankehakemuksiin ennen kuin ohjelma on päättynyt.

Joulukuussa 2018 tehdyllä ohjelman muutoksella ohjelmaan lisättiin noin 18,4 miljoonaa euroa EAKR-varoja. Ohjelman budjetin kasvattaminen on merkinnyt sitä, että Pohjoinen-ohjelmassa on ollut moniin muihin ohjelmiin verrattuna suhteellisen paljon hankkeita, jotka jatkuvat ohjelmakauden loppuvaiheeseen saakka. Covid 19-pandemian vuoksi joissakin hankkeissa jouduttiin myös siirtämään hankkeen päättymisajankohtaa, jotta ehdittäisiin toteuttaa joitakin suunnitelluista aktiviteeteista. Jotkut hankeaktiviteetit myös peruutettiin tai toteutettiin muulla tavoin kuin oli suunniteltu. Vaikka rajoituksia lievennettiin ennen ohjelman päättymistä, se merkitsi silti sitä, että jotkut hankkeet eivät täysin saavuttaneet asettamiaan aktiviteetti-indikaattoreita. Ohjelman tilanne on kuitenkin yleisesti ottaen hyvä tähän mennessä saavutettujen indikaattoriarvojen osalta.

6. **YLEISTAJUINEN TIIVISTELMÄ** (asetuksen (EU) N:o 1303/2013 50 artiklan 9 kohta)

Yleistajuinen tiivistelmä vuotuisten ja lopullisten täytäntöönpanokertomusten sisällöstä asetetaan yleisön saataville ja ladataan erillisenä tiedostona vuotuisen ja lopullisen täytäntöönpanokertomuksen liitteeksi.

Katso liite

7. **RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖNOTTOA KOSKEVA KERTOMUS** (asetuksen (EU) N:o 1303/2013 46 artikla)

Ei ajankohtaista

8. **TARVITTAESSA SUURHANKKEIDEN JA YHTEISTEN TOIMINTASUUNNITELMIEN VALMISTELUN JA TOTEUTTAMISEN EDISTYMINEN**

Ei ajankohtaista

OSA B**VUOSINA 2017 JA 2019 TOIMITETTAVAT KERTOMUKSET JA LOPULLINEN
TÄYTÄNTÖÖNPANOKERTOMUS****9. YHTEISTYÖOHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANON ARVIOINTI****9.1 Osan A tiedot ja ohjelman tavoitteiden saavuttaminen**

KUNKIN TOIMINTALINJAN OSALTA: edellä annettujen tietojen ja ohjelman tavoitteiden saavuttamisessa tapahtuneen edistyksen arviointi, mukaan lukien EAKR:n vaikutus tulosindikaattorien arvoon, kun arvioinneista on saatavissa näyttöä.

Toimintalinja 1 – Tutkimus ja innovointi

Toimintalinjalla 1 Tutkimus ja innovointi on oltu erittäin innostuneita tutkimus- ja innovointityöstä. Ohjelmassa on saatu 106 hankehakemusta toimintalinjalla 1. Rahoitusta on myönnetty yhteensä 37 hankkeelle, joista 4 oli esiselvitystä. 100 % budjetoiduista EAKR-varoista ja 110 % Norjan IR-varoista oli myönnetty päätöksellä 31. joulukuuta 2023 mennessä.

Näistä 37 hankkeesta, joille on myönnetty rahoitusta, on 19 hankkeen erityistavoitteena ollut yritysten kaupallistamisen lisääminen ja 18 hankkeen erityistavoitteena on ollut, että innovaatiojärjestelmän toimijat vahvistavat kykyään toimia Euroopan tutkimusareenalla. Hyväksytyjen hankehakemusten määrät jakautuvat tasan näiden kahden eri erityistavoitteen välillä. Myös budjetoidut määrät jakautuvat tasaisesti tavoitteiden välillä, koska budjetista noin 52 % on käytetty yritysten kaupallistamisen vahvistamiseen ja 48 % innovaatiojärjestelmän toimijoiden kyvyn vahvistamiseen.

Yhteistyötä on tehty usealla alueen kiintopistoalueista. Tutkimustoimijoiden varoihin kohdistuvat vaatimukset toimintalinjalla 1 ovat olleet erittäin korkeat jo ohjelman käynnistyessä. Seitsemännen hakemuskierroksen jälkeen keväällä 2018 oli jo 95 % alueen EAKR-budjetista jo käytetty. Syksyllä 2018 ohjelmaan saatiin lisää varoja Karelia CBC:ltä ja Kolarctic CBC:ltä, minkä ansiosta varoja voitiin taas myöntää hankkeisiin. Vaikka lisävaroja olikin kohdennettu, silti budjetoidut varat käytettiin nopeasti loppuun ja ohjelma ei kevästä 2020 alkaen (hakemuskierros 12) enää voinut ottaa vastaan uusia hakemuksia toimintalinjalla 1.

Jotta voitaisiin arvioida ja mitata, miten hyvin ohjelma toimii tavoitteidensa saavuttamiseksi, ohjelma sisältää sekä aktiviteetti- että tulosindikaattorit. Kukin hanke selvittää aktiviteetti-indikaattoreiden tulokset ja mittaus tehdään vuosittain. Toimintalinjalla 1 hankkeiden on muun muassa myötävaikutettava siihen, että toimijat osallistuvat panostuksiin, joiden tuloksena syntyy uusia tuotteita, palveluja tai menetelmiä ja että useammat yritykset saavat tukea tuodakseen uusia tuotteita

markkinoille tai yrityksille. Tämä tapahtuu siten, että useammat toimijat osallistuvat rajat ylittäviin tutkimushankkeisiin.

Kaikki aktiviteetti-indikaattorit toimintalinjalla 1, yksityisten investointien indikaattoria lukuun ottamatta, ovat saavuttaneet ohjelman lopputavoitteen. Indikaattoriarvo yksityisille investoinneille T&K-hankkeisiin on 814 562 euroa tai 94,7 % ohjelman lopputavoitteesta. Vaikka tutkimushankkeita onkin ollut paljon, silti on ollut odotettua vaikeampaa saada yrityksiä osallistumaan tutkimushankkeiden rahoittajiksi, erityisesti ohjelmakauden jälkimmäisellä puoliskolla.

Vertailtaessa toimintalinjaa 1 toimintalinjaan 2, jossa ohjelma on olennaisessa määrin ylittänyt ohjelmatavoitteen yksityisen rahoituksen osalta, voidaan pohtia joitakin rahoituskykyyn mahdollisesti vaikuttaneita tekijöitä. Yritykset ovat olleet kiinnostuneita tutkimushankkeista. Monet tutkimushankkeet ovat esittäneet tukikirjeitä ja yritykset ovat myös osallistuneet hankeaktiviteetteihin. Tutkimushankkeisiin osallistuneiden yritysten määrän indikaattorin tulos vuonna 2023 kasvoi 50 yrityksellä indikaattorin tulokseksi tuli 498 osallistunutta yritystä, mikä ylitti leveällä marginaalilla ohjelman tavoitteen 200 yritystä.

Hankkeisiin tehtävien taloudellisten investointien osalta yritykset kuitenkin jäävät pois kelkasta. Yksi syy voi olla, että ohjelma kohdistuu ensisijaisesti pk-yrityksille eikä suurille yrityksille. Pienillä yrityksillä on usein rajalliset mahdollisuudet sijoittaa varoja tutkimushankkeisiin suuriin yrityksiin verrattuna. Toinen ero toimintalinjaan 2 verrattuna voi olla, että toimintalinja 2 näkee selvemmin ja nopeammin yritysten yhteyden omaan liiketoiminnalliseen hyötyynsä. Tutkimushankkeessa tulokset ja liiketoiminnallinen hyöty yrityksille näkyy myöhemmin kuin urakointihankkeissa, mikä voi johtaa siihen, että yritykset ovat kiinnostuneempia urakointihankkeisiin osallistumisesta.

Uusiin tuotteisiin ja palveluihin johtaviin panostuksiin osallistuvien toimijoiden määrän indikaattorin osalta ohjelma on saavuttanut korkean tavoitteen täyttymisasteen (170 %), koska 425 toimijaa on osallistunut. Muun muassa hanke CMT on saanut 49 toimijaa osallistumaan hankkeen aktiviteetteihin saadakseen esimerkiksi lisätieto siitä, miten nykyajan pintakäsittelytekniikka voivat tukea pk-yritysten kansainvälistä kilpailukykyä.

Myös niiden yritysten määrä, jotka saavat tukea lanseeratakseen sekä markkinoille että yrityksille uusia tuotteita, on saavuttanut asetetut tavoitteet. Tulos niiden yritysten määrälle, jotka saavat tukea lanseeratakseen markkinoille uusia tuotteita on 493 % tavoitteesta, tai 74 yritystä, kun taas tulos niiden yritysten määrälle, jotka saavat tukea lanseeratakseen yrityksille uusia tuotteita on 156 % ohjelman lopputavoitteesta. Tulosindikaattorit mitataan ohjelmatasolla ja ne näyttävät, mitä tuloksia ohjelmalla saadaan kokonaisvaltaisemmalla tasolla. Tulosindikaattorien seuranta on tehty vuosien 2018, 2020 ja 2023 jälkeen ohjelmakauden alussa vahvistettujen perusarvojen pohjalta. Toimintalinjalla 1 ohjelma käyttää kahta tulosindikaattoria. Ohjelmassa halutaan muun

muassa myötävaikuttaa innovointitoimintaa harjoittavien toimijoiden määrän kasvuun alueella. Mittaamalla innovointitoimintaa harjoittavien toimijoiden määrä ohjelma-alueella useampina eri ajankohtina, saadaan viite siitä, lisääntyykö vai väheneekö toimijoiden määrä. Ohjelman käynnistyessä asetettu tavoite oli toimijoiden määrä lisääntyisi 106 toimijasta (2013) 116 toimijaan (2023).

Ohjelmakaudella innovointitoimintaa harjoittavien toimijoiden määrä on ohjelma-alueella lisääntynyt 106:sta 153:een. Tavoitteeseen verrattuna indikaattorin arvo on ylittynyt hieman. Innovointitoimintaa harjoittavien toimijoiden määrän kehitys on ohjelmakaudella kasvanut vakaasti kussakin osamittauksessa. Ensimmäinen osamittaus, joka tehtiin 2018, osoitti toimijoiden määrän lisääntyneen 112:een. Toisessa mittauksessa 2020, toimijoiden määrä oli 147, mikä merkitsee sitä, että ohjelman tavoite saavutettiin jo silloin. Määrän kasvu jatkui vuoden 2023 mittaukseen saakka, joskin hieman hidastuen, ja oli silloin 153. Tavoitteen täyttymisaste on 132 %.

Tulosindikaattorit mitataan kokonaisvaltaisemmalla ohjelmatasolla kuin ohjelman aktiviteetti-indikaattorit, koska viimeksi mainitut ovat suoraan yhteydessä hankkeiden tuloksiin. Siksi on vaikeaa tietää tarkkaan, missä määrin ohjelma on vaikuttanut innovointitoimintaa harjoittavien toimijoiden määrän indikaattoriin. Kuitenkin voidaan todeta, että ohjelma on myötävaikuttanut siihen, että ohjelma-alueella on yrityksiä ja toimijoita, jotka ovat osallistuneet tutkimushankkeisiin ohjelman ansiosta.

Myös kyky toimia yhteistyössä ulkomaailman kanssa on tärkeä kehittyneelle innovointikyvyille. Yhteistyö antaa suuremman kriittisen ihmisjoukon ja lisää pätevyyttä. Se voi edistää kapasiteetin kehittämistä yliopistojen, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän kyvyssä osallistua muun muassa Horisontti 2020 -ohjelmaan. Siksi yksi tavoite toimintalinjalla 1 on, että hankkeiden tuloksena useammat osallistuvat toimijoiksi (kriittinen joukko) innovointijärjestelmässä ja että hakemusten määrä Horisontti 2020-ohjelmaan lisääntyy. Se aktiviteetti-indikaattori, jota ohjelmassa käytetään mittaamaan osallistumista eurooppalaisella tutkimusareenalla, on sen vuoksi tarkoitettu mittaamaan hakemusten määrää Horisontti 2020-ohjelmaan. Useassa hankkeessa, joille on myönnetty varoja, on myös nähty tuloksia siten, että ne ovat voineet jatkaa ja lähettää hakemuksia Horisontti 2020-ohjelmaan. Esimerkkejä ovat *SusMinNor*-hanke ja *Robosol*-hanke, joissa kummassakin on jätetty useita hakemuksia, ja jotka ovat saaneet varoja myönnetyksi kahteen ja vastaavasti yhteen hakemukseen. Hankkeet toimintalinjalla 1 ovat jättäneet 35 hakemusta Horisontti 2020-ohjelmaan. Ohjelman lopputavoite oli, että 10 hakemusta on lähetetty viimeistään vuonna 2023.

Se, että hankkeet ja niiden toimijat ovat onnistuneet toimimaan yhteistyössä hakiessaan varoja tutkimusohjelmista on sinänsä hyvä keino kehittää yhteistyökykyä ulkomaailman kanssa ja kehittää innovointikykyä alueen toimijoiden keskuudessa. Tutkimusohjelmiin tehdään paljon hakemuksia ja siksi kilpailu varoista on kova. Aikaisempien ohjelmakausien perusteella tiedetään, että vain harvoille tutkimusohjelmien hakemuksille todellakin myönnetään rahoitusta. On kuitenkin

tärkeää, että hankkeet jatkavat tällä areenalla toimimista. Toinen tulosindikaattori, jota ohjelma mittaa toimintalinjalla 1, on sen vuoksi niiden hakemusten määrä, joille on myönnetty varoja eurooppalaisesta tutkimusohjelmasta Horisontti 2020. Tuloksena on ollut, että 4 hakemukselle on myönnetty varoja. Edellä mainittujen *SusMinNor- ja Robosol*-hankkeiden lisäksi myös *CMT*-hankkeen hakemukselle on myönnetty varoja. Koska kilpailu on kova, voidaan tulosta pitää suhteellisen hyvänä. Ohjelman lopputavoite oli, että 5 hakemusta saa varoja, tulos 4 hakemusta merkitsee, että tulosindikaattori on saavuttanut 80 % tavoitteesta.

Joitakin ajateltavissa olevia syitä, sille, että tavoitetta ei täysin saavutettu, ovat suuri kilpailu Horisontti 2020-ohjelmasta myönnettyistä varoista ja se, että ohjelma-alueen toimijat eivät ole kyenneet muodostamaan riittävän houkuttelevia konsortioita saadakseen tutkimusohjelmien rahoituksia käyttöönsä. Toisena syynä voi olla, että hankkeet eivät ole ehtineet saada tietoa hankeaikana tai ennen hankkeen loppuselvitystä eivätkä ne sen vuoksi ole voineet esittää indikaattorin tulosta. Vielä yhtenä syynä voi olla, että hankkeen toimijoiden määrä on ollut kasvanut ja toimijat ovat muodostaneet konsortion tai vain osa Interreg-kumppaneista on jatkanut tutkimusohjelmahankkeeseen, minkä vuoksi sitä ei ole huomioitu hankkeiden tuloksissa.

Toimintalinja 2 – Yrittäjäyys

Toimintalinjalla 2, Yrittäjäyys on ohjelmakaudella saapunut 73 hakemusta. Rahoitusta on myönnetty yhteensä 26 hankkeelle, joista 4 on esiselvitystä. Kaikki hankkeet ovat päättyneet. Budjetoiduista EAKR-varoista oli 16,94 miljoonaa euroa (102 %) ja Norjan IR-varoista oli 2,99 miljoonaa euroa (111 %) myönnetty päätöksellä 31. joulukuuta 2023 mennessä. Hankkeita on levitetty hyvin usealle alalle ja alueen pk-yritykset ja tutkimuslaitokset ovat monessa tapauksessa olleet yhteistyössä.

Näistä 26 hankkeesta, joille on myönnetty rahoitusta, 19 hankkeen erityistavoitteena on pk-yritysten osuuden lisääminen rajat ylittävien liiketoimintamallien avulla ja 7 hankkeen erityistavoitteena on alueen pk-yritysten viennin lisääminen. Vaikka myönnettyjen hankkeiden määrät näiden kahden eri erityistavoitealueen välillä eroavatkin suhteellisen paljon toisistaan, on budjettiin perustuva jakautuma huomattavasti tasaisempi, koska viennin lisäämishankkeilla on keskimäärin ollut huomattavasti suurempi budjetti kuin hankkeilla, joissa on työskennelty rajat ylittävien liiketoimintamallien parissa. Noin 52 % myönnettyistä varoista on mennyt hankkeille, joiden tavoitteena on viennin lisääminen, ja 48 % varoista on mennyt toiselle erityistavoitteelle, eli pk-yritysten osuuden lisääminen rajat ylittävien liiketoimintamallien avulla.

Kaikki aktiviteetti-indikaattorit toimintalinjalla 2 ovat saavuttaneet ohjelman lopputavoitteen. Voidaan sanoa, että ohjelma on onnistunut hyvin saamaan ihmiset ja yritykset osallistumaan toimintalinjalla Yrittäjäyys.

Alueen yritysten täytyy tehdä rajat ylittävää yhteistyötä saadakseen tietoja ja resursseja kilpailukykyä vahvistamiseen päästäkseen kansainvälisille markkinoille. Yhteistyön lisääminen nykyisten ja uusien yritysten välillä sekä teollisuussektorien yli on erityisen tärkeää, jotta voitaisiin löytää uusia liiketoiminnallisia mahdollisuuksia ja lisätä kannattavuutta. Yksi esimerkki on *CYNIC*-hanke, jossa pyritään edistämään digipalvelulinkeiden kehitystä alueella tarjoamalla rajat ylittävän kehitysympäristön testaukseen ja opetukseen. Tavoitteena on kehittää digipalveluille liiketoiminnallisia malleja. Toinen esimerkki hankkeista, joissa on kehitetty digipalveluja, on *DigiProcess*-hanke. Hankkeen tavoitteena oli tukea digitalisointia ja digipalvelujen ja ekosysteemien kehittämistä pk-yrityksille, jotka tuottavat palveluita prosessiteollisuudelle. Hankkeeseen osallistui yhteensä 69 yritystä rajat ylittävissä markkinointitoimissa. Ohjelman avulla kaikkiaan 646 yritystä on osallistunut rajat ylittäviin markkinointitoimiin.

Hankkeiden tulee tarjota yrityksille mahdollisuus osallistua liiketoimintaa kehittäviin toimiin (joiden tuloksena voi syntyä uusia tai yhdistettyjä tuotteita, palveluita, työmenetelmiä ja jakelukanavia ym.) ja osaamista kehittäviin toimiin kansainvälistämisen lisäämiseksi. Tavoitteena on yritysten kilpailukykyä vahvistaminen. Esimerkkejä hankkeista, joissa on onnistuttu saamaan paljon ihmisiä osallistumaan sekä osaamista kehittäviin että liiketoimintaa kehittäviin toimiin, ovat hankkeet *Nordic Business Support* ja *Ny Mat från Arctic*.

Nordic Business Support-hankkeessa tavoitteena oli luoda yhteistyömahdollisuuksia ja muodostaa klustereita alueen pk-yritysten välisen liiketoiminnan lisäämiseksi ja kannattavuuden parantamiseksi. Hankkeessa on muun muassa järjestetty tiedotusseminaareja ja lisätty investointi- ja liiketoimintamahdollisuuksien tuntemusta suuremmalla rajat ylittävällä alueella, muun muassa julkisista hankinnoista ja mitä vaatimuksia hankkijoille asetetaan eri maissa. Tämä on edistänyt alueellista tuntemusta siitä, mitä rajat ylittäviä liiketoiminnallisia mahdollisuuksia alueella on. *Ny Mat från Arctic*-hankkeessa kyse oli elintarviketuotannosta. Siinä haluttiin edistää innovaatioilmastoa pienimuotoisessa elintarviketuotannossa sekä lisätä innovaatioprosessien tuntemusta ja niihin liittyvää yhteistyötä yrityksissä ja yritysten kansainvälistämisessä. Yhteensä 266 henkilöä osallistui hankkeen aktiviteetteihin. Ohjelmassa yhteensä 3277 henkilöä on osallistunut osaamista kehittäviin toimiin ja 3831 henkilöä on osallistua liiketoimintaa kehittäviin toimiin. Se merkitsee sitä, että ohjelman lopputavoitteet 2 000 henkilöä osaamista kehittävässä toimissa ja 1 600 henkilöä liiketoimintaa kehittävässä toimissa, on saavutettu leveällä marginaalilla.

Toimintalinjalla 2 on ollut helpompi saada yrityksiä tekemään yksityisiä investointeja toimintalinjaan 1 verrattuna. Se voi johtua siitä, että yritykset näkevät suuremmin urakointihankkeisiin osallistumista saadun liiketaloudellisen hyödyn ja ovat sen vuoksi myös halukkaampia osallistumaan näiden hankkeiden rahoittamiseen. Vaikka yksityisten investointien lopputavoitetta toimintalinjalla 2 kohotettiinkin voimakkaasti vuonna 2018 tehdyn ohjelman muutoksen yhteydessä, on ohjelma onnistunut saavuttaa

1 200 000 euron tavoitteen. Tulos oli 2 340 947 euroa, mikä vastaa lopputuloksen ylittymistä 195 %. Tässä yhteydessä on myös mainittava, että suuret osat yksityisistä investoinneista kuuluvat kahteen yksityiseen suureen hankkeeseen, joilla on paljon yksityistä rahoitusta. Ne ovat matkailu- ja turismielinkeinon hanke *Visit Arctic Europe (VAE)* ja sen jatkohanke *VAE II*. Mutta nämä kaksi hanketta eivät vain ole saaneet suurta osaa yksityisestä rahoituksesta, vaan niihin on myös osallistunut monta yritystä ja osallistujaa. Ensimmäisen *VAE*-hankkeen tuloksena oli, että 88 yritystä osallistui rajat ylittäviin markkinointitoimiin ja 189 henkilöä osallistui liiketoimintaa kehittäviin toimiin. Jatkohankkeen *VAE II* tuloksena oli, että 121 osallistui rajat ylittäviin markkinointitoimiin ja 327 henkilöä osallistui liiketoimintaa kehittäviin toimiin.

Mutta ohjelma on myös rahoittanut muita matkailu- ja turismielinkeinon hankkeita, jotka on suunnattu toimintalinjan toiseen erityistavoitteeseen, joka on rajat ylittäviä liiketoimintamalleja käyttävien pk-yritysten osuuden lisääminen. Esimerkiksi sekä *My Story- along the Nothern Lights Route*-hanke että *Two Countries - One Destination*-hanke ovat pyrkineet lisäämään rajat ylittäviä liiketoimintamalleja käyttävien pk-yritysten osuutta. *Two Countries - One Destination*-hankkeen tavoitteena oli lisätä Tornio-Haaparanta-turistialueen yritysten kansainvälistämistä.

Edellä mainittujen *VAE*- ja *VAE II*-hankkeiden lisäksi on toteutettu muiden alojen hankkeita, joiden tavoitteena on ollut viennin lisääminen. Esimerkiksi *Export Cooperation*-hankkeessa tavoitteena oli tukiprosessien kehittäminen yritysten kansainvälistämiseksi sekä yritysten vientitoiminnalle. Yhteensä raportoitiin 124 erilaista B2B-yritysmarkkinointikokousta, kuten liiketoimintatukikokoukset, klusterikokoukset, tiedotuskokoukset rajat ylittävistä yhteistyöstä ja kokoukset ja valmistelut menekinedistämismatkoille ja matkoille. Yhteensä 69 yritystä osallistui rajat ylittäviin markkinointitoimiin ja 215 henkilöä osallistui rajat ylittäviin markkinointitoimiin hankkeen kautta. Koko ohjelmakaudella on 646 yritystä osallistunut rajat ylittäviin markkinointitoimiin, mitä voidaan verrata ohjelman lopputavoitteeseen, joka oli 200 yritystä. Siten ohjelma on saavuttanut indikaattorin tavoitteen leveällä marginaalilla.

Tulosindikaattorit toimintalinjalla 2 mittaavat, miten ohjelma edistää rajat ylittävää liiketoimintaa harjoittavien pk-yritysten osuuden muuttumista ja miten vientiä harjoittavien pk-yritysten osuus kasvaa. Ohjelman käynnistymisen yhteydessä vuonna 2014 toteutettiin tutkimus, joka osoitti, että rajat ylittävää liiketoimintayhteistyötä harjoittavien pk-yritysten osuus oli 19,7 %. Tutkimus osoitti myös, että vientiä harjoittavien pk-yritysten osuus oli 23,9 % perusmittauksessa 2014.

Vuonna 2018 toteutettiin seurantatutkimus, joka osoitti, että vuoteen 2014 verrattuna kansainvälistä kaupankäyntiä harjoittavien yritysten osuus oli vähentynyt vuosien 2014 ja 2018 välisenä aikana. Myös rajat ylittävää liiketoimintayhteistyötä harjoittavien yritysten osuus väheni perusmittauksen ja vuonna 2018 toteutetun seurantamittauksen välisenä aikana. Ohjelmakauden puolessa välissä todettuun laskuun verrattuna voidaan

todeta, että ohjelmakauden loppuosassa on tapahtunut elpymistä vientien harjoittavien pk-yritysten osuudessa. Ohjelman päättymisen yhteydessä vuonna 2023 toteutettu tutkimus osoittaa nykyisin, että vientiä harjoittavien pk-yritysten osuus ylittää ohjelman tavoitteen jonkin verran.

Vuonna 2023 toteutettu mittaus osoittaa, että kehitys noudattaa vastaavanlaista kaavaa kaikissa kolmessa maassa ja osoittaa myös joitakin yhtäläisyyksiä aikaisempien mittausten kanssa, mutta myös eroavuuksia. Vuonna 2023 tehty mittaus osoittaa, että kansainvälistä kaupankäyntiä vientinä harjoittavien osuus vaihtelee 15–37 % tutkimuksen kolmen alueen/maan välillä. Norjalaiset yritykset ovat ilmoittaneet pienimmän vientitoimintaosuuden (15 %), kun taas ruotsalaisten ja suomalaisten yritysten vientitoimintaosuudet ovat suuremmat 37 % ja 31 %. Yhteistä on kaikkien maiden yritykset ovat ilmoittaneet, että vientitoiminta on lisääntynyt verrattuna edelliseen mittaukseen, joka tehtiin vuonna 2018 kussakin maassa. Norjalaiset yritykset ovat kautta linjan sekä perusmittauksessa, seurantamittauksessa ja myös loppumittauksessa ilmoittaneet pienemmän vientitoiminnan osuuden kuin ruotsalaiset ja suomalaiset yritykset. Mutta kokonaisuutena tarkasteltuna ovat kaikki kolme maata ilmoittaneet suuremman vientiä harjoittavien yritysten osuuden vuonna 2023 perusmittausvuoteen 2014 verrattuna.

Vientiä harjoittavien pk-yritysten osuus on yksi kahdesta tulosindikaattorista, jotka ohjelma mittaa toimintalinjalla 2. Myös toinen indikaattori, joka mittaa rajat ylittävää liiketoimintaa harjoittavien pk-yritysten osuutta, on kasvanut verrattuna siihen laskuun, joka voitiin todeta ohjelmakauden puolivälissä tehdyssä mittauksessa. Verrattuna perusmittaukseen 2014, jossa rajat ylittävää liiketoimintaa harjoittavien pk-yritysten osuus oli 19,7 %, on rajat ylittävää liiketoimintaa harjoittavien pk-yritysten osuus nyt jo 30 %. Kehitys noudattaa siis samaa kaavaa kuin vientiä harjoittavien pk-yritystenkin, lasku ohjelmakauden puolivälissä ja sen jälkeen kasvu loppumittauksessa 2023.

Vaikka tulokset eivät olekaan suoraan riippuvaisia ohjelman panostuksista, vaan monet muut tekijät voivat vaikuttaa niihin, kuten yleinen suhdannetilanne tai raaka-aineiden hinnat ja muut ulkoiset tekijät, silti mittaaminen sekä kehityksen ja trendien seuraaminen ajallisesti on arvokasta ohjelmalle.

Mutta myös viimeisimmän mittauksen mukaan harva yritys ilmoittaa vielä nykyään saavansa huomattavan osuuden liikevaihdostaan viennistä. Enemmistö vastanneista pk-yrityksistä ilmoittaa saavansa yli 50 % liikevaihdostaan oman läänin alueelta. Siksi voidaan kyllä yleisesti todeta, että on vielä tehtävä paljon työtä pk-yritysten ja rajat ylittävän liiketoimintayhteistyön osalta. Se, että ohjelma on olemassa ja tuottaa rajat ylittäviä hankkeita, on tekijä, joka lisää jatkossa kokemusten vaihtoa ja yhteyksiä maiden välillä. Toimintalinjalla 2 Yrittäjyys on ohjelman tehtävänä edistää enemmän liiketoiminnallista kokemusten vaihtoa maiden toimijoiden välillä, mutta rajat ylittävää kokemusten vaihtoa tapahtuu myös muilla toimintalinjoilla, joskin ei ensisijaisesti elinkeinoelämässä.

Toimintalinja 3 – Kulttuuri ja ympäristö

Toimintalinjalla on saapunut 83 hakemusta. Kaikki 38 hakemusta, joille on myönnetty rahoitusta ovat päättäneet (3 esiselvitystä). Rahoitusta on kaikkiaan myönnetty 16,51 miljoonaa (98 %) EAKR-budjetista ja Norjan IR-varoista 2,83 miljoonaa euroa (121 %).

Toimintalinjalla on neljä erityistavoitetta. 20 hankkeen (6 472 228 EUR) tavoitteena on ollut vahvistaa alueen kulttuuria ja kulttuuriperintöä. 9 hankkeen (7 510 294 EUR) tavoitteena on ollut parantaa luonnonympäristöjen suotuisan suojelun tasoa. Ainutlaatuisessa saamelaisalueen tavoitteessa saamen kielen vahvistaminen saamelaisen väestön keskuudessa toteutettiin 3 hanketta (1 619 172 EUR). 6 hankkeen (2 135 638 EUR) tavoitteena oli, että julkinen sektori lisää tietouttaan ja osaamistaan vihreästä kasvusta ja resurssitehokkuudesta alueella.

Noin 42 % varoista on suunnattu luonnonympäristöjen suotuisan suojelun tason parantamiseen, vaikka eniten hankkeita on ollut alueen kulttuurin ja kulttuuri-perinnön vahvistamiseen suunnatulle hankkeelle, jolle on mennyt 36 % varoista. Kahdella muulla tavoitteella on ollut sekä vähemmän hankkeita että pienempi osuus niille suunnatuista varoista. Noin 12 % varoista on mennyt julkisen sektorin vihreään kasvuun ja resurssitehokkuuteen liittyvän osaamisen ja pätevyyden edistämiseen ja 9 % varoista on mennyt saamen kielten vahvistamiseen.

Toimintalinjalla mitataan neljä eri tulosindikaattoria. Hankkeissa voi olla kyse toimista, joilla tuodaan näkyville alueen kulttuuriperintöä, tai toimista, joilla edistetään saamelaisen kulttuurin ja saamelaisten elinolojen kehitystä. Toimien pitäisi johtaa kulttuuriperintöön liittyvään tuotekehitykseen, jotta lisättäisiin alueen houkuttelevuutta. Elinkeinoelämä voi kaupallistaa tuotteet, mikä voi lisätä vierailijoiden määrää. Ohjelma on käyttänyt rekisteröityjen majoitusöiden määrää tulosindikaattorina, jotta nähtäisiin, miten alueen houkuttelevuus on muuttunut ohjelmakaudella. Ohjelman käynnistyessä tehtiin perusmittaus, joka osoitti, että majoitusöiden määrä vuonna 2012 oli 9 749 000. Ohjelman tavoitteena oli 10 prosentin lisäys vuoteen 2023 mennessä. Ohjelma oli panostanut paljon toimiin, joilla tuodaan näkyville alueen kulttuuriperintöä ja kulttuuriperintöön liittyvää tuotekehitystä. Myös toimintalinjalla 2 Yrittäjyys on myönnetty varoja hankkeisiin, jotka on suunnattu matkailu- ja turismielinkeinon edistämiseen ja kehittämiseen, mikä myös myötävaikuttaa majoitusöiden määrän kehitykseen.

Keväällä 2020 maailmaa kohtasi globaali pandemia, joka vaikutti sekä matkustamiseen että kaupankäyntiin. Covid 19-pandemialla oli suuri vaikutus matkailu- ja turismielinkeinoille, myös Pohjoisen ohjelma kärsi siitä kovasti. Majoitusöiden määrän seurannassa vuonna 2018 yöpymisten määrä oli alueella kasvanut 11 567 547 yöllä perusmittaukseen verrattuna. Kehitys oli erittäin myönteinen, koska lisäys oli yli 18 % perusarvosta. Mittaus vuonna 2020 osoitti, että koko vuoteen 2018 saakka todettu kasvu oli menetetty, ja sen lisäksi vielä lisääkin. Majoitusöiden määrä oli vähentynyt 8 675 079 yöllä, vähennys oli 25% vuoden 2018 määrästä ja 11 % perusmittauksen

määrästä. Mutta kun pandemian vaikutukset olivat suurelta osaltaan hävinneet, majoitusöiden määrässä tapahtui huomattava palautuminen. Lopullinen mittaus osoittaa täydellistä palautumista verrattuna pandemiaa edeltävään aikaan. Vuonna 2023 rekisteröitiin 13 203 156 majoitusyötä, lisäys on 35 % verrattuna perusmittaukseen ja 23 % tavoitearvon tason yläpuolella. Vaikka majoitusöiden kehitys ei ole ohjelman ansiota eikä syytä, voidaan todeta, että ohjelma on panostanut paljon matkailu- ja turismielinkeinon. Toivottavasti se on myötävaikuttanut matkailu- ja turismielinkeinon myönteiseen kehitykseen kokonaisvaltaisella tasolla parantanut elinkeinon pitkäaikaista palautumiskykyä ja kestävyyttä kohtaamissaan tulevaisuuden haasteissa.

Saamen kielillä on erityisen suuri merkitys saamelaisten kulttuurin jatkuvuudelle ja välittämiselle, koska niillä on voimakkaat siteet saamelaiseen kulttuuriin ja ja identiteettiin. Saamen kielten säilyttäminen ja kehittäminen on tärkeää. Ne ovat myös keskeinen osa rajat ylittävissä työssä, jossa yhteiset panostukset strategiaan toimiin ovat tärkeitä. Deanuleagis sámástit-hankkeen tavoitteena oli luoda verkosto Tanadalenin kielikeskukselle. Hankkeessa haluttiin lisätä saamen kielen käyttöä eri rajat ylittävillä kieliareenoilla ja samalla edistää sukupolvien välistä kulttuuriperintötiedon siirtoa. Hankkeen aikana Utsjoella avattiin saamelaisten kielikeskus Giellagárdi. Lisäksi hanke loi kielikeskusverkoston Deatnu-daleniin. Toinen hanke, jolla oli kytkökset saamelaiseen kulttuuriin ja identiteettiin, oli Giellagáldu, jonka tavoitteena oli turvata saamen kielen tulevaisuus sekä vahvistaa ja edistää saamen kielen käyttöä eri kielenkäyttöalueilla ja elvyttää kulttuuria ja kulttuuriperinteitä saamelaisalueella. Kolmannessa hankkeessa Plupp-fortelling om de usynlige i fjellet oli kyse valittujen Inga Borgin satukirjojen vuosilta 1955-2006 dramatisoinnista ja lavastuksesta.

Hankkeiden ansiosta yhteensä 12 480 henkilöä on osallistunut aktiviteetteihin, jotka lisäävät saamen kielen käyttöä. Tulos ylittää tavoitteen, joka oli 10 000 henkilöä. Miesten osallistuminen ei täysin yllä ohjelman tavoitteeseen (90%), kun taas naisten osallistuminen ylittää tavoitteen (160%).

Ohjelma on tulosindikaattorina valinnut mitata missä laajuudessa saamen kielen hallintoaluekunnat osa-alueella Sápmi/Saamenmaa tarjoavat saamen opetusta tai muuta kielellistä tukea lapsille ja nuorille. Perusmittauksessa 2014 kieli-indeksiärvoksi saatiin 2,15 ja tavoitteena oli lisäys arvoon 2,30 vuonna 2023. Osamittauksessa 2018 indeksi oli 2,23. Loppumittauksessa indeksi on 2,31, mikä osoittaa, että suuntaus on yhä positiivinen. Seurannassa mainittuja haasteita ovat toisaalta pieni määrä oppilaita ja lapsia joillakin alueilla, toisaalta pula saamenopettajista. Kunnat tekevät parhaansa voidakseen tarjota kielenopetusta saamen kielessä.

AIDA II-hankkeessa kyse oli saamelaisen kulttuuriperinnön vahvistaminen ja näkyville tuominen yhteistyössä käsityöläisten, taiteilijoiden ja muiden kulttuurityöntekijöiden kanssa. *Digital access to the Sámi heritage archives*-hankkeessa kyse oli saamelaisen kulttuuriperinnön tavoitettavuuden parantaminen. Hankkeessa on menestyksekkäästi kehitetty online hakuportaali Nuohtti, jolta voi hakea tietoa digitaalisesta saamelaisesta

perintöarkistosta. Hankkeen aikana Nuohti sisälsi aineistoa 9 digitaalisesta arkistosta. Hakuportaaliin voidaan myöhemmin lisätä digitaalisia arkistoja. Hankkeessa kartoitettiin nykyiset digitaaliset arkistot, mikä osoitti, että 59 järjestöllä oli saamelaisiin ja kulttuuriin liittyvää aineistoa, ja näistä 40 oli aloittanut saamelaisen perintöaineiston digitalisoimisen. Yhteensä 11 426 henkilöä on osallistunut toimiin, joilla edistetään saamelaisen kulttuurin ja saamelaisten elinoloja kehitystä. Verrattuna ohjelman tavoitteeseen 8 500 henkilöä, on tavoitteen saavutustaso 134 %.

Kaikkiaan 16 136 henkilöä on osallistunut toimiin, jotka tuovat näkyville alueen kulttuuriperintöä, mikä vastaa tavoitteen saavutustasoa 179 % verrattuna tavoitteeseen 9 000 osallistujaa. Tavoitteet on saavutettu sekä miesten että naisten osalta, sitä vastoin nuorten osalta tulos jää huomattavasti tavoitteen alapuolelle. Ohjelma ei siis ole onnistunut houkuttelemaan riittävässä laajuudessa hankkeita, joissa työskennellään nuorten parissa toimintalinjalla 3 Kulttuuri ja Ympäristö. Ohjelmalla on kuitenkin ollut toisia hankkeita, jotka on erityisesti suunnattu nuorille osallistujille, esimerkiksi hankkeet *Rampen/Ramppi* ja *Bottenviksbågens ungdomar/Perämerenkaaren nuoret* toimintalinjalla 4 Yhteiset työmarkkinat.

Hankkeita, joiden tavoitteena on parantaa alueen luonnonympäristöjen suotuisan suojelun tasoa, on toteutettu. Menestyksekkäs esimerkki, joka on myös saanut paljon huomiota mediassa, on *Felles Fjellrev Nord II*. Hankkeessa ja sen edeltäjässä *Felles Fjellrev Nord* tavoitteena on ollut vahvistaa naalikantaa Norjan, Ruotsin ja Suomen pohjoisosissa. Hankkeen viimeisenä vuotena syntyi 35 pesuetta Ruotsin ja Norjan pohjoisimmissa osissa. Hanke vahvisti myös ensimmäisen pesueen 25 vuoteen syntyneen Suomessa.

On myös toteutettu hankkeita luonnonympäristön suotuisen suojelun tason parantamiseksi ja tärkeiden vesielinympäristöjen ennallistamiseksi.

Ohjelma on myöntänyt rahoitusta 9 hankkeelle, joiden tavoitteena on ollut eri elinympäristöjen suotuisan suojelutason parantaminen. Tavoitteena oli, että 2 500 000 hehtaarin alue saa tukea paremman suotuisan suojelun tason saavuttamiseksi, tulos oli 3 662 962 hehtaarin alue (145 % lopputavoitteesta). Toinen esimerkki hankkeesta, jossa on pyritty parantamaan luonnonympäristön suotuisaa suojelutasoa ja kunnostamaan tärkeitä elinympäristöjä, on *EMRA*. Siinä on kartoitettu yhteensä 471 km puroja ja kunnostettu 19,57 km puroja sekä avattu uudestaan 19 sivukanavaa. Lisäksi on tehty yhteensä 27 kutupesää taimenelle.

Ympäristöneuvoston vesi-indeksiä käytetään tulosindikaattorina, jolla mitataan ohjelman ympäristövaikutusta. Tavoitteena on alueen vesi-indeksin säilyminen, koska luonnontilojen yleinen kehitys Euroopassa on negatiivinen. Arktisella Euroopalla on vielä suhteellisen hyvä tilanne ja harvinaislaatuinen biologinen monimuotoisuus. Ohjelman tavoitteena on, että hyväksyttävän vedenlaadun indeksi nousee 68:sta 69:ään perusmittauksen 2014 ja loppumittauksen välisenä aikana 2023. Lopullisessa

mittauksessa 2023 indeksi on noussut arvoon 80,8. Erityisesti vuosien 2014 ja 2018 välisenä aikana indeksi nousi olennaisesti, minkä jälkeen taso on vakiintunut korkeammalle tasolle ja mittauksissa 2020 ja 2023 on todettu vain vähäisiä muutoksia. Ympäristöindeksi on parantunut paljon enemmän kuin oli odotettu perusmittauksesta.

Ohjelmassa on myönnetty tukea hankkeisiin, joissa pyritään parantamaan osaamista vihreässä kasvussa ja resurssitehokkuudessa. Ohjelma-alueella vallitsee ajoittain pimeys ja kylmä ilmasto, mikä aiheuttaa suuren energiankulutuksen ja lisää ympäristön kuormitusta. Siksi on tärkeää, että yhteiskunnassa on toiminnot vihreää kasvua ja resurssitehokkuutta varten. Ohjelman vaikutusta vihreään kasvuun ja resurssitehokkuuteen liittyvän osaamisen edistämiseksi julkisella sektorilla arvioidaan osaamisindeksillä. Ohjelman tavoitteena on, että osaamisindeksi nousee 2,3 vuodesta 2,5 vuoteen lopullisessa mittauksessa 2023. Indikaattori mitataan alueen kuntien keskuudessa toteutetun tutkimuksen avulla.

Seurannassa 2018 osaamisindeksi oli noussut 2,3:sta 2,7:ään, mikä merkitsi sitä, että ohjelman tavoite oli tuolloin saavutettu. Vuoden 2018 ja lopullisen mittauksen vuonna 2023 välisenä aikana indeksi on pudonnut 2,53:een. Tulos on yhä korkeampi kuin perusmittauksessa ja vastaa ohjelman tavoitearvoa, mutta tulos on laskenut edellisestä mittauksesta. Tulos on hämmästyttävä, kun huomioidaan näihin asioihin kohdistetun yleisen kiinnostuksen lisääntyminen yhteiskunnassa. Yksi selitys voisi olla, että resurssitehokkuus julkisella sektorilla on jossakin määrin tullut kuntien toiminnan integroiduksi osaksi eikä sitä eroteta tavanomaisesta toiminnasta.

Toimintalinja 4 – Yhteiset työmarkkinat

Toimintalinjalla 4 Yhteiset työmarkkinat on ohjelmakaudella saapunut 27 hakemusta. Rahoitusta on myönnetty yhteensä 17 hankkeelle, joista 4 on esiselvitystä. Kaikki hankkeet ovat päättyneet 31. joulukuuta 2023 mennessä. Budjetoiduista EAKR-varoista 4,75 miljoonaa euroa (105%) ja Norjan IR-varoista 0,74 miljoonaa euroa (106 %) oli myönnetty päätöksellä 31. joulukuuta 2023 mennessä.

Toimintalinjalla Yhteiset työmarkkinat on kaksi erityistavoitetta. Yhteensä 17 hankkeesta, joille on myönnetty rahoitusta, on 13 hankkeen (3 248 584, EUR) erityistavoitteena rajat ylittävän liikkuvuuden lisääminen työmarkkinoilla ja 4 hankkeen (1 700 006 EUR) erityistavoitteena on saamelaisalueen erityistavoite: Pätevyyden ja osaamisen vahvistaminen saamelaisten elinkeinoissa. Budjetoitu jakautuma näiden kahden erityisalueen välillä on ollut hieman tasaisempi kuin hankkeiden määrästä voi olettaa, koska noin 34 % myönnettyistä varoista on mennyt pätevyyden ja osaamisen vahvistamiseen saamelaisten elinkeinoissa ja 66 % varoista on mennyt erityistavoitteelle rajat ylittävän liikkuvuuden lisääminen työmarkkinoilla.

Yhtenä haasteena ohjelmalla oli ohjelmakauden alussa se, että toimintalinjalla 4 – Yhteiset työmarkkinat oli suhteellisen vähän hankehakemuksia. Siksi ohjelmahallinto järjesti tiedotustilaisuuksia lisätäkseen ohjelma-alueen toimijoiden kiinnostusta

saadakse lisää hakemuksia toimintalinjalle. Sen jälkeen rahoitusta myönnettiin useammalle hankkeelle ohjelmakauden myöhemmässä vaiheessa ensimmäisiin vuosiin verrattuna, mutta hakemuksia oli vieläkin suhteellisen vähän muihin toimintalinjoihin verrattuna. On kuitenkin huomioitava, että budjetti on toimintalinjalla 4 huomattavasti pienempi kuin muilla toimintalinjoilla. Lisäyksen arvioitiin myös olevan tulosta siitä, hallintoviranomainen on painottanut toiminta-linjaa enemmän lisätäkseen tietoisuutta siitä alueen toimijoiden keskuudessa.

Ohjelmakauden myöhemmässä osassa erot ovat vähentyneet suhteessa muihin toimintalinjoihin. Toimintalinjan budjetin laatimisessa on siksi viimeisinä vuosina edetty muiden toimintalinjojen tasolle ja vuoden 2023 lopussa toimintalinjalla oli parhaiten laadittu budjetti.

Ohjelma on parantanut rajat ylittävän liikkuvuuden edellytyksiä työmarkkinoilla. Yhteensä 4601 henkilöä on osallistunut työvoiman rajat ylittäviin liikkuvuuden lisäämisaloitteisiin. Tulos merkitsee sitä, että sen tavoitteen täyttymisindikaattori, joka myös sisältyy tuloskehukseen, on 354 % ohjelman lopputavoitteesta 1 300 henkilöä. Esimerkkejä hankkeista, joista on saatu hyviä tuloksia ovat muun muassa *Arctic Labour* ja *Bottenviksbågens samverkande, samkunniga entreprenöriska ungdomar*. Kummankin hankkeen tavoitteena on rajat ylittävän liikkuvuuden lisääminen työmarkkinoilla. *Arctic Labour*-hankkeessa tavoitteena on rajan yli muuttavien tai sitä harkitsevien määrän lisääminen. Hankkeen on myös edistettävä ammattitaitoisen työvoiman saantia elinkeinoelämän tarpeisiin. *Arctic Labour*-hankkeella arvioidaan olevan selvät kytkökset ja synergiat aikaisemmin hyväksytyyn *NORPÅ*-hankkeeseen, jossa on kyse ammattipätevyyksien ja ammattikoulutusten validoinnista ja yhdenmukaistamisesta maiden välillä. *Bottenviksbågens samverkande, samkunniga entreprenöriska ungdomar*-hankkeessa tavoitteena on ollut rajat ylittävän yhteistyön kehittäminen yrittäjyyskoulutuksessa Perämeren kaaren alueella. Hankkeen avulla oppilaat ovat saaneet uutta tietoa naapurimaan kielestä ja kulttuurista, luoneet uusia yhteyksiä ja saaneet hyödyllisiä kokemuksia Perämerenkaaren alueen elinkeinoelämästä. Myönteistä hankkeessa on myös ollut, että enemmistö osallistujista on ollut nuoria. Hankkeen yhteensä 645 osallistujasta 598 oli nuoria.

Toinen toimintalinjalla 4 toteutettu hanke, johon on osallistunut paljon nuoria, on *Rampen/Ramppi*. Siinä tavoitteena on ollut löytää yhteistyömuodot asianomaisten organisaatioiden välille, jotta alueen nuorten keskuudessa olisi vähemmän nuoria, joilla ei ole työtä eikä hyvää koulutusta. Osallistujien enemmistö oli nuoria.

Hankkeissa rajat ylittäviin liikkuvuusaloitteisiin osallistuvien määrää mittaavan aktiviteetti-indikaattorin lisäksi ohjelmalla on tulosindikaattori rajat ylittävälle työmarkkinoille. Ohjelma mittaa tulosindikaattorin ”Työmatkaliikenteeseen liittyvien kyselyjen määrä” avulla, missä määrin se edistää rajat ylittävää liikkuvuutta työmarkkinoilla. Lopputavoitteena on ollut, että kyselyiden määrä lisääntyy 401:stä ja on 600 vuonna 2023. Tilastotiedot muodostavat pohjatiedot, jotka osoittavat rajat

ylittävää työmatkaliikennettä kohtaan osoitetun kiinnostuksen ja esiintyvyyden ohjelma-alueella. Siksi indikaattori mitataan alueen Rajapalvelutoimistoilta kerättävien tilastotietojen pohjalta. Kyselyjen määrä on kehittynyt huomattavasti enemmän kuin ohjelman käynnistyessä oli odotettu. Vuosiraporttia 2018 edeltävässä mittauksessa kyselyjä oli 1 169 kappaletta, mikä oli lähes kaksinkertainen määrä lopputavoitteeseen verrattuna. Seuraavassa mittauksessa, joka toteutettiin 2020 oli kyselyjä jo yli 2000 kappaletta. Tekijä, jolla todennäköisesti on saattanut olla suuri vaikutus kyselyjen määrään vuonna 2020, on Covid 19-pandemia. Siihen aikaan raja-alueilla oltiin epävarmoja matkarajoituksista, muun muassa juuri työmatkaliikenteen osalta. Lopullisessa mittauksessa vuonna 2023 on indikaattori yhä osoittanut lisäystä. Jatkunut lisäys kyselyjen määrässä osoittaa, että rajapalvelutoimistojen palveluja tarvitaan. Mutta se osoittaa myös, että niiden työtehtävät ja toiminnot ovat lisääntyneet pitkän ajanjakson aikana, ja siten useammat henkilöt ovat saaneet tietoa siitä, minkä tahon puoleen tulee kääntyä rajaesteisiin liittyvissä asioissa.

Toinen ohjelman tavoite toimintalinjalla 4 on vahvistaa rajat ylittävän pätevyyden kehitystä saamelasten elinkeinoissa. Hankkeiden panostusten tulee edistää saamelaisten elinkeinoja muun muassa työpajojen, kokemusten vaihdon, verkostonrakentamisen ja yhteistoiminnan avulla, jotta voitaisiin kehittää perinteisiä ja uusia elinkeinoja. Ohjelmassa on myönnetty rahoitusta neljälle hankkeelle, joiden erityistavoitteena on vahvistaa pätevyyden ja osaamisen kehitystä saamelaisten elinkeinoissa.

Esimerkiksi *Biegganjunázat*-hankkeessa tavoitteena oli kokeilla ja tarjota rajat ylittävää opetusta poronhoidossa. Tämä tehtiin siten, että laadittiin koulutusmateriaali ja järjestettiin erilaisia koulutuspaketteja poronhoitoon liittyvistä aiheista. Hanke antoi myös kouluille mahdollisuuden toimintamallien koordinoimiseen siten, että ne hankkeen päättymisen jälkeen voivat jatkaa yhteistyötä perustoiminnan osana. Toinen hanke, josta on saatu hyviä tuloksia ja joka on myös saanut huomiota ohjelma-alueen ulkopuolella, on *Filling the EU-Sápmi knowledge gaps*-hanke. Hanke oli valittu loppukilpailuun Regiostars Award 2022-kilpailussa. Hanke valittiin ehdokkaaksi ensimmäisen kerran jo v. 2021 kategoriassa "FAIR Europe: Fostering inclusion and anti-discrimination" ja pääsi loppukilpailuun. Vuonna 2022 hanke nimettiin Euroopan parhaimpien hankkeiden joukkoon kilpailun 15-vuotisen historian aikana.

Rajat ylittäviin pätevyyttä kehittäviin aloitteisiin saamelaisten elinkeinoissa on osallistunut yhteensä 784 henkilöä. Täten ohjelman lopputavoite 80 henkilöä on saavutettu leveällä marginaalilla. Ohjelmassa on myös saavutettu tavoitteet naisten, miesten ja nuorten indikaattorin osalta.

Saamelaisalueella saamelaisten elinkeinotoimintaan, kulttuuriin ja perinteisiin liittyvä tiedonsiirto on tärkeä perusedellytys saamelaisen kulttuurin ja identiteetin säilymiselle. Siksi saamelaiset koulutuslaitokset sekä muut saamelaiset organisaatiot ovat tärkeitä tiedon ja kulttuurin välittäjinä sekä pätevyyden kehittäjinä. Tulosindikaattorina, joka

mittaa ohjelman vaikutusta yleiseen kehitykseen, ohjelma käyttää koulutustoimien osuutta saamelaisissa elinkeinoissa alueella. Tavoitteena on lisätä koulutustoimien määrää 12 toimesta 15 toimeen vuoteen 2023 mennessä. Vuosiraportin 2018 tiivistelmää laadittaessa tehtiin seurantamittaus, joka osoittaa, että koulutustoimien määrä oli kasvanut ja oli 18. Seuraavassa mittauksessa, joka tehtiin 2020, määrä oli kuitenkin vähentynyt ollen 17, silti tulos ylittää vielä ohjelman tavoitearvon. Lopullisessa mittauksessa 2023 koulutustoimien määrä on sen jälkeen vähentynyt määrään 14, mikä merkitsee sitä, että lopputavoitetta ei ole täysin saavutettu ja suuntaus on ollut negatiivinen viime vuosina. Voidaan todeta, että koulutustoimien määrä saamelaiselinkeinoissa on lisääntynyt hieman vuonna 2013 tehtyyn perusmittaukseen verrattuna. Lisäys on kuitenkin vähäisempi kuin ohjelman käynnistyessä asetettu tavoitearvo. Vuonna 2023 tehdyn seurannan yhteydessä on myös saatu palautetta määrissä viime vuosina tapahtuneen vähenemisen vuoksi. On mainittu muun muassa, että pitemmät koulutukset ovat vähentyneet ja jossakin määrin korvattu lyhyemmällä kursseilla. Lisäksi saamen kielikurssien tarjonta ja kysyntä ovat suurempia kuin saamelaisiin elinkeinoihin liittyvien koulutusten tarjonta ja kysyntä. Kysynnällä ja tarpeilla on nyt ollut suurempi vaikutus koulutuksen valintaan kuin aikaisempina vuosina. Toinen esille tuotu näkökulma on se, että opettajista ja resursseista on pulaa.

Toimintalinja 5 – Tekninen tuki

Teknisen tuen osuus ohjelman budjetoiduista EAKR-varoista on 6 %. EAKR-varoilla katetaan 50 % teknisen tuen rahoituksesta, ja loput 50 % katetaan Ruotsin ja Suomen kansallisilla varoilla. Teknisellä tuella rahoitetaan hallintoviranomaisen, yhteisen sihteeristön, tiedotuspisteen ja tarkastusviranomaisen tekemää työtä.

Ohjelman painopiste on loppuvaiheessa pääasiassa ollut yhä käynnissä olevien hankkeiden tukemisessa ja seurannassa sekä hyvien esimerkkien levittämisessä ja toteutettujen hankkeiden tulosten esittelemisessä. Ohjelma on myös julkaissut uutisia kaikkien päättyneiden hankkeiden tuloksista. Suhteessa ohjelmabudjettiin on yhteensä 95 % ohjelman varoista jaettu 118 hankkeelle ohjelman tarkoitusten mukaisesti.

Vuonna 2018 tehdyn ohjelmamuutospäätöksen mukaan ohjelmalle siirrettiin noin 18,4 miljoonaa euroa EAKR-varoista. Suurempi ohjelmabudjetti merkitsi sitä, että Pohjoisen ohjelmalla on ollut suhteellisen suuri osuus hankkeita käynnissä ohjelmajakson loppuvaiheessa.

Varojen lisäys merkitse siksi myös sitä, että ohjelma ohjelmakauden myöhemmässä vaiheessa lisäsi sekä tiedotustoimia että uusien hakemusten valmisteluja yhteisessä sihteeristössä ja tiedotuspisteessä Rovaniemellä. Tiedotuspisteellä Rovaniemellä on tärkeä tehtävä tiedottajana, joka tekee ohjelmaa ja sen mahdollisuuksien tunnetuksi sekä auttaa hankkeiden omistajia luotsaamalla heitä systeemin käytössä. Infopiste vastaa ennen kaikkea siitä, että se tiedottaa ohjelmasta yleisölle ja mahdollisille tuensaajille Suomen puolella.

Ohjelma on myös informoinut vuonna 2018 käyttöön otetuista yksinkertaistamistoimenpiteistä tuensaajien hallinnollisen taakan keventämiseksi. Toimenpiteet merkitsevät muun muassa, että ohjelma on ottanut käyttöön yksinkertaistetun kirjanpitomallin ns. ”könttisumman”, jota voidaan käyttää EU-tukeen liittyvissä esiselvityksissä. Mallin mukaan EU-tuki maksetaan ”könttisummana”, jos esiselvityksessä saavutetaan tukipäätöksessä määritetyt tulokset. Toinen vaihtoehto yksinkertaistetulle kirjanpitomallille, jota hankkeissa on voitu käyttää, on vakiosumma, joka määräytyy henkilöstökustannusten pohjalta, ja on 40 % muista kustannuksista henkilöstökustannuksia lukuun ottamatta. Muille hankkeille kuin esiselvityksille on 40 %:n vakiosumma-vaihtoehtoa voitu käyttää, sen käyttö ei sitä vastoin ole ollut pakollista.

Hankkeista, joille myönnettiin rahoitusta vuonna 2019 ja 2020 yksinkertaistamismahdollisuuden käyttöönoton jälkeen, on 18 hankkeessa käytetty 40 %:n vakiosummamenettelyä. Viimeiselle hakemuskierrokselle saapuneiden 12 hakemuksen joukossa oli 8 hanketta, jotka valitsivat 40 %:n vakiosumman käytön. Siksi voidaan todeta, että Pohjoinen-ohjelman tuensaajat ovat ottaneet hyvin vastaan ne yksinkertaistamistoimenpiteet, jotka komissio on alustanut ja ohjelma ottanut käyttöön syksyllä 2018.

Ohjelmaorganisaatio on toteuttanut yhden suuren tiedotustoiminnan vuosittain tiedottaakseen ohjelmasta ja sen tuloksista. Tapahtumat on järjestetty vuorotellen kussakin kolmessa ohjelmamaassa. Uuden Interreg Pohjoinen-ohjelman 2014–2020 käynnistymistä suurenmoisella kick-off tapahtumalla Tromssassa 2014. Ohjelman menestyksekkäitä tuloksia juhlistettiin vuonna 2022 suurella päättäjäisjuhlalla Skellefteåssa yhdessä Interreg Bothnia Atlantica-ohjelman kanssa. Ohjelmat ovat päättäjäistilaisuutta varten laatineet yhdessä kirjan ”*Borderless Cooperation 2014–2020*” esitelläkseen rajat ylittävien hankkeiden laajuutta ja yhteistyön antamaa voimaa.

Ohjelma kuuluu EU:n arktisen alueen kehitystä edistäviin ohjelmiin ja EU:n arktista aluetta koskeva politiikka vaikuttaa siihen. Vuodesta 2016 lähtien aktiivista yhteistyötä on tehty viiden arktisen ohjelman välillä; Interreg Nord/Pohjoinen, Interreg Botnia-Atlantica, Interreg Northern Periphery and Arctic sekä CBC Kolarctic ja CBC Karelia. Ne ovat yhteistyössä, josta käytetään nimitystä ”Arctic Cooperation” järjestäneet yhteisiä kokemustenvaihtokokouksia, konferensseja, tapahtumia European Week of Regions and Cities-viikon aikana sekä rahoittaneet klusteritoimintaa meneillään olevien hankkeiden välillä. Arctic Cooperation on vuosina 2017–2022 järjestänyt Arctic Award-kilpailun, jossa on palkittu hankkeita, jotka ovat edistäneet tärkeää kehitystä arktisissa yhteisöissä.

Täytäntöönpanosta vastaavat tahot ovat myös osallistuneet Interactin järjestämiin kokouksiin ja koulutuksiin vaihtaakseen kokemuksia muiden Interreg-ohjelmien kanssa. Ohjelma on myös tehnyt yhteistyötä ruotsalaisten (eufonder.se), suomalaisten (rakennerahastot.fi) ja norjalaisten (interreg.no) kansallisten rahastokoordinaattorien

kanssa. Interreg.no on kirjoittanut useimmat tuloksia käsittelevät artikkelit hankkeista sekä myös yhden artikkelin Interreg Pohjoinen-ohjelman lopullisista tuloksista.

9.2. Toteutetut erityiset toimenpiteet, joilla edistetään miesten ja naisten tasa-arvoa ja torjutaan syrjintää, ja parannetaan erityisesti vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia, sekä toteutetut järjestelyt, joilla varmistetaan sukupuolinäkökohtien huomioon ottaminen yhteistyöohjelmassa ja toimissa

Horisontaaliset kriteerit integroidaan ohjelman toimien täytäntöönpanoon kaikilla painopistealueilla ja ohjelman valikoituihin tavoitteisiin, eikä niitä käsitellä ohjelmatyön ulkopuolisena osana. Ohjelman toteuttamisen yhteydessä horisontaalisia kriteerejä pidetään keinona ja työkaluna, joilla parannetaan ja tehostetaan työtä kestävän kasvun hyväksi.

Erityisesti hankkeiden valinnassa ja toteuttamisessa voidaan toteuttaa tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämistä. Hakijoiden on siis otettava huomioon jo tukihakemusta jättäessään, miten horisontaaliset kriteerit voidaan yhdistää toimintoihin, joita projekti suunnittelee työskentelylle hankekauden aikana. Mukaan luettuna muun muassa, miten naisten ja miesten tasa-arvoa, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja syrjimättömyyttä edistetään hankkeen kautta.

Ohjelman valintakriteerien mukaan hankkeiden priorisoinnissa yksi arviointiperusteista on, toimiiko hanke aktiivisesti horisontaalisten kriteerien kanssa ja miten. Hankkeet, jotka eivät työskentele lainkaan, tai vain osittain, horisontaalisten kriteerien kanssa, priorisoidaan alemmaksi kuin hankkeet, jotka toimivat aktiivisesti näiden asioiden parissa.

Ohjelmalla on mahdollisuus joillakin aktiviteetti-indikaattoreilla tehdä analyysyjä sukupuolinäkökulmasta sukupuolten mukaan eriteltyjen tilastojen avulla. Yksi näkemys on, että naiset osallistuvat laajemmin kulttuuria ja kieltä edistävään toimintaan. Vastaavasti miesten osallistumisella on taipumusta kasvaa, kun aktiviteetit liittyvät elinkeinopainotteiseen ja liiketoimintaa edistävään toimintaan. Itse asiassa ainoa aktiviteetti-indikaattori, joka mittaa naisia ja miehiä ja jonka arvo osoittaa tasa-arvon, on itse asiassa toimintalinjassa 4, Yhteiset työmarkkinat, ja niissä on kyse osallistumisesta rajat ylittäviin osaamisaloitteisiin saamelaiselinkeinoissa. Siellä jakauma on 51,4 % naisia ja 48,6 % miehiä.

Myönteistä kehityksessä on kuitenkin ollut, että viimeisen vuoden aikana indikaattori, joka mittaa rajat ylittäviin markkinointitoimiin osallistuneiden naisten omistamien yritysten määrää, saavutti 100 yrityksen tason, tai vastaavasti tavoitteen täyttymisaste oli 125 %. Vaikka indikaattorin kokonaistavoite saavutettiin aikaisempina vuosina, silti naisten omistamien ja miesten omistamien yritysten välinen jakautuma tai sekaomistaminen, ei ole ollut niin tasainen kuin on toivottu. Siksi on kuitenkin myönteistä, että myös naisten omistamien yritysten määrän indikaattori loppujen

lopuksi saavutti tavoitteen. Voi kuitenkin olla myös kiinnostavaa, että toimintalinjassa 2 Yrittäjyys on yksittäisiä hankkeita, jotka osoittavat tasaisempi tuloksia naisten ja miesten jakautumisen kannalta. Esimerkiksi hankkeissa *Visit Arctic Europe I ja II* sekä *Ny mat från Arctic* on ollut enemmän naispuolisia kuin miespuolisia osallistujia liiketoiminnan kehittämiseen suunnatuissa toimissa.

Ohjelmassa kaikkia hankkeita ja niiden toimintaa on seurattu tilanne- ja loppuraporttien avulla, jotta voitaisiin muun muassa arvioida, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty tasa-arvoisuuden ja syrjimättömyyden näkökulman edistämiseksi ja integroimiseksi toimintaan. Ainoa niistä aktiviteetti-indikaattoreista, joilla mitataan naisten ja miesten välistä jakautumaa ja jonka osalta kullekin sukupuoli-lle asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu, on indikaattori, joka mittaa osallistumista saamen kielen käyttöä lisääviin aktiviteetteihin. Ohjelman tavoite osallistumiselle oli kaikkiaan 10 000 henkilöä, joiden tuli jakautua tasan sukupuolten kesken, eli 5000 henkilöä kullekin sukupuolelle. Tulokseksi tuli 12 480 osallistujaa, joten kokonaismäärän osalta ohjelman tavoite saavutettiin, mutta naisosallistujien määrä oli 7992 henkilöä, eli tavoitteen täyttymisaste oli 160 %, kun taas miesosallistujien määrä oli 4488 henkilöä, eli tavoitteen täyttymisaste oli 90 %. Kaikkien muiden sukupuolijakautuman aktiviteetti-indikaattorien osalta ohjelmassa on saavutettu tavoitteet sekä naisten että miesten osallistumiselle.

9.3. Kestävä kehitys

EU:n kestävän kehityksen tavoitteet on integroitu Eurooppa 2020-strategiaan ja EU on myös ollut mukana laatimassa maailmanlaajuisesta kestävän kehityksen Agenda 2030-toimintaohjelmaa, joka yhdistää kolme kestävän kehityksen ulottuvuutta: taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöllinen kestävyys. Kaikki maat vastaavat yhteisesti kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisesta. Komission tiedonannossa ”Seuraavat toimet Euroopan kestävän tulevaisuuden varmistamiseksi – Kestävyttä edistävät EU:n toimet” todetaan, että eurooppalaisilla yhteiskunnilla on monia kestävyteen liittyviä haasteita, kuten nuorisotyöttömyys, väestön ikääntyminen, muuttoliike, saastuminen, ilmastonmuutos ja se, että meidän täytyy siirtyä vähähiiliseen, ilmastonmuutoksen kestävään ja resurssitehokkaaseen talouteen tulevaisuudessa.

Pohjoinen-ohjelmassa tehdään paljon erilaisia aloitteita, jotka edistävät EU:n kestävän kehityksen strategiaa. Kaikissa hankkeissa on huomioitava horisontaalinen kriteeri kestäväille kehitykselle, vaikka se ei olisikaan hankkeen pääasiallinen tavoite, sen on oltava tunnusomaista toiminnalle. Tuensaajien täytyy jo tukea hakiessaan selostaa, miten ne toimivat kestävän kehityksen parissa ja miten se yhdistetään hankkeen toimintaan.

Joissakin hankkeissa tavoitteena on suoraan edistää parempaa ympäristöä. Hankkeet *Kustmynnande vattendrag i Bottenviken*, *EMRA* ja *Tana River* ovat vain muutamia esimerkkejä hankkeista, joiden tavoitteena parantaa luonnonympäristöjen suojelutasoa. Hankkeissa pyritään muun muassa edistämään vesistöjen hyvää ekologista tilaa ja siten

ne edistävät EU:n vesidirektiivin tavoitteiden saavuttamista. Hankkeiden toimien tuloksena ympäristömyrkköjen kuljetukset vesiteitse vähenevät sekä kalat saavat paremmat vaellusreitit. On myös toteutettu hankkeita, jotka parantavat biologista monimuotoisuutta muulla tavalla, kalakannat paranevat *Tornedalens sommarsik – natur-* hankkeen ansiosta ja hankkeissa *Felles Fjellrev Nord I ja II* luodaan hyvät edellytykset naalikannan vahvistamisen hallinnolle koko Pohjoiskalotin alueella. Hankkeet yhdessä ovat parantaneet ekologisista ja biologisista elinympäristöistä yhteensä 3 622 962 hehtaarin suuruisella alueella.

Muita hankkeita, jotka sen sijaan edistävät taloudellista ja sosiaalista kestävyttä ohjelma-alueella on muun muassa toimintalinjalla 4, Yhteiset työmarkkinat. Aikaisemmin mainitussa *Rampen/Ramppi*-hankkeessa, jossa pyritään vähentämään syrjäytymistä niiden nuorten keskuudessa, jotka eivät opiskele eivätkä käy töissä, edistää niin sosiaalisesti kuin taloudellisestikin kestävä kehitystä sekä yksilötasolla että yhteiskuntatasolla. Mutta myös muut työmarkkinoiden maiden rajat ylittävää liikkuvuutta helpottavat hankkeet ovat olleet tärkeitä raja-alueiden kestävälle kehitykselle.

Kestävä kehitys edistetään myös muilla tavoin. Tutkimuksen alueella on muun muassa toteutettu monia hankkeita, jotka edistävät eri tavoin kestävä kehitystä ja resurssitehokasta taloutta. *ARCTIC-ecocrete*-hankkeessa tavoitteena oli parantaa betoni- ja tuotantoteknologioita, jotka ovat ympäristöä säästäviä, energia- ja tehokkaita ja hyödyntävät kestävästi alueellisia teollisuuden ja voimaloiden sivuvirtoja. *EEBAK*-hanke oli suunnattu arktisen ilmastoon rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen. Vähentämällä materiaalin menekkiä tuotannossa ja energiankulutusta rakennuksissa vähennetään ei vain ympäristövaikutusta, vaan edistetään myös resurssitehokkaampaa taloutta, joka vuorostaan vahvistaa alueen yritysten kilpailukykyä.

Yksi Kontigo Ab:n esittelemässä arvioinnissa tehdyistä johtopäätöksistä oli, että hankkeet hyvällä tavalla integroineet ympäristön kestävyden hankkeiden ideaan ja toteutukseen. Monet hankkeet on laadittu edistämään kestävä kehitystä.

9.4. Raportointi ilmastomuutostavoitteisiin käytetystä tuesta

Ohjelma on yhteensä myöntänyt 6 297 966 euroa tuensaajien käyttöön ilmastomuutostavoitteisiin. Myönnetyn tuen määrää voidaan verrata ohjelman arvioituun tavoitteeseen, jossa tuen määrä oli 5 490 378 euroa. Tavoitteen täyttymisaste on yli 100 % ohjelman odotetusta tuloksesta (114,7%).

Toimintalinjoittain tehdyn tarkastelun yhteydessä ilmenee, että toimintalinjalla 1 ja toimintalinjalla 2 ohjelma on saavuttanut hyvin 936 236 euron ja vastaavasti 334 502 euron tavoitteet myöntämällä tukea ilmastomuutostavoitteisiin 1 534 359 euroa (164 % tavoitteesta) toimintalinjalla 1 ja 482 756 euroa (144 %) toimintalinjalla 2. Myös

toimintalinjalla 3 tavoite on ylitetty noin 1 %:n marginaalilla, koska tulos oli 4 280 852 euroa, mitä voidaan verrata tavoitteeseen 4 219 640 euroa.

9.5 Kumppaneiden osuus yhteistyöohjelman täytäntöönpanossa

Monitaso-ohjausperiaatteen ja asetuksen (EU) 1303/2013 artiklan 5 mukaisesti monet ohjelman valmistelemiseen osallistuvat osapuolet ovat toimineet myös ohjelman toteuttamis-, valvonta- ja arvioimistehtävissä. Monet toimijat ovat osallistuneet myös hankkeiden omistajina tai vastinrahoittajina.

Yhteinen seurantakomitea koostuu kolmen osallistuvan maan, kansallisen ja/tai alueellisen tason, Saamelaiskäräjien, elinkeinoelämän järjestöjen ja sosiaalisten osapuolien edustajista. Seurantakomitea yhdessä hallintoviranomaisen kanssa varmistaa ohjelman toteuttamisen laadun ja tehokkuuden.

Seurantakomitea on kokoontunut yhteensä 14 kertaa, kaksi fyysistä kokousta joka vuonna vuosina 2015 – 2019. Covid 19-pandemian aikana toteutettiin sen sijaan digitaaliset kokoukset. Keväällä 2022 pidettiin myös viimeinen fyysinen kokous, jossa esiteltiin muun muassa ohjelman viimeinen ulkoinen arviointi. Fyysisten ja digitaalisten kokousten lisäksi ohjelmassa on toteutettu kirjallisia menettelytapoja. Seurantakomitea on muun muassa tarkastanut ja hyväksynyt valintakriteerit rahoitettaville hankkeille, budjetin tekniselle tuelle sekä tarkastanut ja hyväksynyt hallintoviranomaisen esittelemän arviointisuunnitelman ja viestintästrategian. Seurantakomitea tarkastaa ja hyväksyy myös ohjelman vuotuisen täytäntöönpanoraportin kultakin vuodelta sekä ohjelman lopullisen täytäntöönpanoraportin. Ohjelmakaudella seurantakomitea on myös hyväksynyt ohjelmanmuutoksen, joka koski EAKR-varojen siirtoa kahdelta ENI-naapurisuusohjelmalta Interreg Pohjoinen-ohjelmalle. Sen lisäksi hallintoviranomainen on informoinut seurantakomiteaa ajankohtaisesta päätöstilanteesta ja miten pitkälle ohjelma on edennyt ohjelman erityistavoitteiden toteuttamisessa.

Ohjelman osapuolet ovat päättäneet, että seurantakomiteaa täydentämään perustetaan kaksi hallintokomiteaa: yksi Pohjoinen- ja toinen Sápmi-osa-alueelle. Hallintokomiteat koostuvat ohjelma-alueen alueellisista ja paikallisista edustajista. Hallintokomiteoiden tehtävänä on hankkeiden priorisointi sekä tarkastaa ne sen osalta, että ohjelman tavoitteet ja priorisointi on saavutettu. Hallinto-viranomainen ja ohjelman sihteeristö ovat osallistuneet hallintokomitean työhön. Ohjelman sihteeristö on valmistellut asiat sekä esittänyt hallintokomitean kokouksissa päätösehdotukset perusteluineen. Hallintokomiteat ovat järjestäneet yhteensä 12 priorisointikokousta. Kaikki kokoukset tammikuun 2020 loppuun saakka toteutettiin fyysisinä kokouksina. Komiteoiden viimeinen kokous, joka pidettiin lokakuussa 2020, toteutettiin digitaalisena Covid 19-pandemian vuoksi. Yhteensä on 118 hanketta priorisoitu ja 104 % ohjelman EAKR-varoista on myönnetty. Hallintoviranomainen on tehnyt muodolliset päätökset.

Paikallisten, alueellisten ja keskusviranomaisten sekä muiden organisaatioiden osallistuminen seuranta- ja hallintokomitean työhön varmistaa ohjelman laajamittaisen

kiinnittymisen alueeseensa. Samalla varmistetaan ohjelman tuki alueelle sekä osapuolien osallistuminen toteuttamiseen, valvontaan ja arvioimiseen. Seuranta- ja hallintokomiteoihin osallistumisen lisäksi kumppanit osallistuvat arviointiin esimerkiksi arviointiryhmissä ja ympäristöneuvostossa sekä organisaatioille tehtävien kyselyjen avulla.

10. PAKOLLISET TIEDOT JA ARVIOINTI ASETUKSEN (EU) N:O 1299/2013 14 ARTIKLAN 4 KOHDAN 1 ALAKOHDAN a JA b ALAKOHDAN MUKAISESTI

10.1 Arviointisuunnitelman sekä arviointituloksiin perustuvien jatkotoimien toteuttamisessa saavutettu edistyminen

Seuranta ja arviointi muodostavat keskeisen osan Pohjoinen-ohjelman toiminnasta vuosina 2014–2020. Arviointiohjelmaa toteutetaan jatkuvasti noudattaen suunnitelmaa, jonka ohjelma esitteli seurantakomitean kokouksessa vuonna 2015. Suunnitelmasta käy ilmi, mitä seuranta- ja arviointitoimenpiteitä ohjelmakaudella tehdään.

Kullakin ohjelman toimintalinjalla on vähintään kaksi erityistavoitetta, joista ilmenee, mitä tuloksia ohjelmassa halutaan saavuttaa jaksolla 2014–2020. Näistä tavoitteista ilmenee myös ohjelman painopisteet eri toimintalinjoilla. Aktiviteetti-indikaattoreiden tuloksia kullekin erityistavoitteelle käytetään mittaamaan sitä, saavuttaako ohjelma erityistavoitteet. Aktiviteetti-indikaattorit mittaavat siten, mitä ohjelmassa tapahtuu ja mitä hanketasolla voidaan mitata. Nämä indikaattorit ovat käytettävissä NYPS-järjestelmässä, jotta hankkeiden omistajat itse voivat täyttää järjestelmään, mitä indikaattoreita he käyttävät, ja he voivat ilmoittaa sinne vuosittain saavuttamansa tulokset. Järjestelmästä voi sen jälkeen saada raportteja, joista näkee kokonaisvaltaisesti, miten hankkeissa on saavutettu tavoitteet. Hallintoviranomainen voi kätevästi saada järjestelmäraportteja, joista näkee, miten hankkeiden tavoitteet on saavutettu. Ohjelman on myös seurattava tulosindikaattoreita, jotka mittaavat, mitä ohjelma-alueella tapahtuu, ja nämä mitataan ohjelmatasolla. Niiden tulee osoittaa, mitä ohjelma on saavuttanut yleisemmällä tasolla ja siksi niitä ei mitata hanketasolla eikä niitä ole ohjelmoitu systeemituessa.

Ohjelman syksyllä 2018 toteuttaman ohjelmanmuutoksen yhteydessä tehtiin myös ohjelman indikaattorien analyysi, joka osoitti, että useat aktiviteetti-indikaattoreista todennäköisesti tultaisiin ylittämään jo ennen kuin ylimääräistä varojen kohdentamista huomioidaan. Koska ohjelmalle tällöin myös tulee lisävaroja, päätettiin samalla lisätä useimpien aktiviteetti-indikaattoreiden lopputavoitteita. Tulosindikaattoreiden tavoitearvot sitä vastoin säilyivät muuttumattomina, koska ne ovat yleisluonteisia ja niillä mitataan koko aluetta eikä vain hankkeita.

Aktiviteetti-indikaattoreiden tarkastus ja seuranta osoittaa, että ohjelma on tuottanut hyviä tuloksia tavoitteiden täyttymisen osalta. Yhteensä 20 aktiviteetti-indikaattorista on 19 tavoittanut ohjelman lopputavoitteen. Se yksittäinen indikaattori, joka ei täysin saavuttanut ohjelman lopputavoitetta, on tutkimushankkeiden yksityinen rahoitus, joka on kuitenkin saavuttanut 94,7 % lopputavoitteesta. Toteutetut hankkeet ovat hajautuneet hyvin eri aihealueiden välille ja hankkeita on toteutettu ohjelman kaikissa erityistavoitteissa. Indikaattoreiden tulokset osoittavat myös, että ohjelma on toteutettu suunnitelman mukaan.

Tulosindikaattorit mitataan ohjelmatasolla, ja niiden tulee osoittaa, mitä tuloksia ohjelma tuottaa pikemminkin kokonaisvaltaisella tasolla kuin suorina tuloksina hankkeiden aktiviteeteista. Tulosindikaattoreiden seuranta ei tehdä joka vuosi, vaan vuosien 2018, 2020 ja 2023 lopussa ohjelmakauden alussa määriteltyjen perusarvojen pohjalta. Tulosindikaattoreiden seurannassa osoittavat toimintalinjalla 1 tehdyt mittaukset, että innovointitoimintaa ohjelma-alueella harjoittavien toimijoiden määrää mittaava indikaattori on saavuttanut tavoitteensa leveällä marginaalilla. Toisen toimintalinjan 1 tulosindikaattorin osalta, joka mittaa EU:n tutkimusohjelmaan Horisontti 2020 myönnettyjen hakemusten määrää, voidaan todeta, että ohjelma ei täysin saavuttanut tavoitetta. Tästä on tehty johtopäätös, että tulos olisi todennäköisesti ollut toisenlainen, jos mittausjakso hankkeiden päättymisen jälkeen olisi ollut pitempi ja EU:n tutkimusohjelmaan olisi ehkä ehditty myöntää hieman useampia hakemuksia.

Toimintalinjalla 2 ohjelma on teettänyt kaikissa kolmessa maassa tutkimuksia, jotka liittyvät toimintalinjan kahteen tulosindikaattoriin. Kumpikin toimintalinjan 2 tulosindikaattoreista osoittaa samankaltaista suuntausta, laskua ohjelmakauden puolivälissä ja sen jälkeen elpymistä ohjelmakauden loppuosassa sekä vientiä harjoittavien pk-yritysten osuuden että rajat ylittävää liiketoimintayhteistyötä harjoittavien pk-yritysten osuuden osalta. Molemmat tulosindikaattorit saavuttavat täten ohjelman lopputavoitteet. Arvio tuloksesta on, että ohjelmassa on yhä tarpeita toimenpiteisiin, jotka edistävät rajat ylittävää kaupankäyntiä ja elinkeinoelämän kehitystä. Vieläkin suhteellisen suuri osa pk-yrityksistä ei harjoita lainkaan vientitoimintaa tai harjoittaa rajallisessa määrin rajat ylittävää liiketoimintayhteistyötä muiden maiden kanssa. Mutta myöskin se, että niillä yrityksillä, jotka todella harjoittavat kaupankäyntiä toisten maisten kanssa, viennin osuus kuitenkin usein muodostaa vain pienen osan niiden kaupankäynnistä.

Toimintalinjalla 3 ovat rekisteröityjen majoitusöiden määrän kehitystä mittaavat tulosindikaattorit ja ohjelma-alueen vesistötilaa mittaava ympäristöindeksi sekä kieliindeksi saamen kielen hallintoaluekunnissa on kehittynyt positiivisesti. Kaikissa indikaattoreissa on myös saavutettu niiden lopputavoitteet. Kuntien vihreään talouteen liittyviä tietoja mittaava osaamisindeksi on sitä vastoin vähentynyt hieman edelliseen mittaukseen verrattuna, vaikka se vielä saavuttaakin lopputavoitteen. Vaikka tavoite onkin saavutettu, silti tulos on hieman yllättävä, kun huomioidaan lisääntynyt kiinnostus näitä kysymyksiä kohtaan.

Toimintalinjalla 4 tulosindikaattori, joka mittaa rajat ylittyviin työmatkoihin liittyvien kyselyiden määrää lisääntynyt joka mittauksen yhteydessä. Kyselyiden jatkuva lisääntyminen osoittaa, että rajapalvelutoimistojen palveluille on kysyntää. Se osoittaa myös, että rajapalvelutoimistojen työn tuntemus on lisääntynyt pitkällä aikavälillä. Saamelaiselinkeinojen koulutustoimien määrää mittaavan tulosindikaattorin osalta voidaan valitettavasti todeta, että tavoitetta ei täysin ole saavutettu. Saamelaiselinkeinojen koulutustoimien määrää mittaava tulosindikaattori on lisääntynyt hieman verrattuna perusmittaukseen vuonna 2013, mutta lisäys on

pienempi kuin ohjelman käynnistyessä asetettu tavoitearvo. Johtopäätös tästä on, että pitempien koulutusten määrä on vähentynyt ja jossakin määrin korvautunut lyhyemmällä kursseilla.

Aktiviteetti- ja tulosindikaattoreiden mittauksen lisäksi on myös toteutettu muita tutkimuksia ja arviointeja. Ohjelmassa on muun muassa toteutettu kaksi ulkoista arviointia, jotka oli suunniteltu ohjelman arviointisuunnitelman mukaisesti. Ohjelman ensimmäisen arvioinnin toteutti Kontigo AB. Ohjelman tavoitteena oli EU:n Eurooppa 2020-strategian ja arktisen ulottuvuuden edistämisen lisäksi myös saada ulkoinen arvio siitä, toimitaanko ohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjelman toisen ulkoisen arvioinnin toteutti Oxford Research AB. Arvioinnin tarkoituksena oli analysoida, miten ohjelmassa on toimittu ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi ja mitä tuloksia ja mahdollisesti pysyviä vaikutuksia raja-alueiden yhteistyöllä on saatu ajan mittaan. Arvioinneissa annettiin myös suosituksia Interreg Pohjoinen-ohjelman toteuttamiselle ja tulevaa ohjelmakautta edeltävälle työlle. Niitä ohjelmahallinto saattoi sitten käyttää jatkaessaan työtä Interreg Aurora-ohjelman parissa.

10.2 Tulokset rahastojen tiedotus- ja viestintätoimenpiteistä, jotka on toteutettu osana viestintästrategiaa

Ohjelmaorganisaatio on aktiivisesti ja jatkuvasti tiedottanut ohjelman raja-alueellista kehitystä edistävän työn rahoitusmahdollisuuksista sekä hankkeiden tulosten viestinnästä. Ohjelmahallinto on laatinut vuotuisen tiedotussuunnitelman, jossa selvitetään tarkemmin suunnitellut toimet. Ohjelman viestintästrategian tavoitteena on luoda sitoutumista ja kiinnostusta Interreg Pohjoinen-ohjelmaa kohtaan dynaamisen ja yhtenäisen viestintätyön avulla, jonka lähettäjä näkyy selkeästi. Valitut kohderyhmät strategian mukaan ovat mahdolliset tuensaajat, nykyiset tuensaajat, media, rahoituskumppanit, ohjauskomiteat, seurantakomitea, EU ja hallituselimet, muut elinkeinoelämästä ja yhteiskuntakehityksestä kiinnostuneet toimijat ja yleisö. Sopeuttamalla viestintä kohderyhmille, kaikkiin kohderyhmiin kuuluvat voivat tuntea tulleen hyvin tiedotetuiksi, osallisiksi ja kiinnostuneiksi ohjelman edistymistä.

Lisääntynyt tietoisuus siitä, että Interreg/EU-tukea käytetään kasvun ja työllisyyden vahvistamiseen ohjelma-alueella edistää rajat ylittävää yhteistyötä koskevan tietämyksen ja kiinnostuksen lisääntymistä sekä yleisön että mahdollisten tuensaajien keskuudessa. Vahvalla tavaramerkillä, ts. Pohjoinen-ohjelman luottamus-pääomalla, on hakemusten ja hankkeiden toteuttamisen laatua kohottava vaikutus. Tavoitteena on, että yleisö saa myönteisen kuvan siitä, että Interreg Pohjoinen-ohjelman rahoittamista hanketoimista on hyötyä yhteiskunnalle.

Priorisoituja viestintäkanavia ovat ennen kaikkea verkkopalvelut ja henkilökohtaiset yhteydet puhelimitse, sähköpostitse tai suorissa kokouksissa. Ohjelmassa on sosiaalisen median alustan Facebookin kautta pyritty aktiivisesti tiedottamaan ajankohtaisista uutisista ja hanketuloksista laajalle yleisölle. Ohjelman kotisivulla on tietoa ennen

kaikkea kahdella kielellä – ruotsiksi ja suomeksi, mutta yhteenveto tiedotuksista on myös pohjoissaameksi ja englanniksi. Vuonna 2021 www-sivusto päivitettiin kahdella uudella osalla, tulossivulla sekä sivulla, jossa on tietoa tulevasta ohjelmakaudesta 2021–2027. Verkkosivuston kautta löytyy myös hankepankki, joka sisältää tietokannan myönnettyistä hankkeista, hankkeiden nimistä ja myönnetyn tuen määrästä.

Paljon viestintää tapahtuu myös kohderyhmille tuttuja ja niiden jo käyttämien viestintäkanavien välityksellä. Se merkitsee esimerkiksi osallistumista eri kohderyhmien itse järjestämiin tiedotustilaisuuksiin, kuten messuihin, konferensseihin ja kokouksiin. Ohjelmassa on kaksi kertaa järjestetty esimerkiksi Arctic Frontiers-tapahtuma Tromssassa.

Pohjoinen-ohjelma on viestinnässään tuonut esille, että se on ainutlaatuinen, koska se on ainoa EU-ohjelma, johon on integroitu saamelaisalue ja saamelaisväestö. Ohjelman vuotuisen konferenssin Jokkmokissa vuonna 2020 teemana oli "Gränslösa möjligheter för Sápmi"/Rajattomat mahdollisuudet saamelaisalueelle. Konferenssilla esiteltiin ohjelman rahoitusmahdollisuuksia ja enemmistö saamelaishankkeista esiteltiin. Konferenssilla pidettiin myös hankenäyttely ja näytettiin videofilmi, joka valottaa Interreg Pohjoinen-ohjelman tehtävää rajat ylittävässä yhteistyössä saamelaisalueella. Lisätäkseen ohjelman tuntemusta saamelaisten toimijoiden keskuudessa, ohjelma on myös osallistunut Saamelaiskäräjien kussakin kolmessa maassa järjestämiin tapahtumiin sekä Jokkmokin markkinoihin ja Staare 2018-tapahtumaan. Ohjelma on laatinut saamelaisille toimijoille suunnatun erityisen tiedotuslehtisen pohjoissaamen kielellä. *Filling the EU-Sápmi knowledge gaps*-hanke järjesti vuonna 2022 Brysselissä ensimmäisen kerran historiassa ainutlaatuisen kohtaamispaikan EU Sámi Week. Tarkoituksena oli vahvistaa saamelaisalueen ja EU:n välistä suhdetta ja lisätä EU:n päätöksentekijöiden keskuudessa tietoisuutta siitä, että saamelaiset täytyy sisällyttää EU:n politiikkaan.

Ohjelmaorganisaatio on tukenut kutakin yksittäistä hanketta, jolle on myönnetty varoja, täyttämällä EU:n tiedottamisesta ja viestinnästä antamissa asetusten vaatimukset julkaisemalla tukiaineistoa verkkosivustolla, tarjoamalla Interreg Pohjoinen-hankkeille erityisesti laaditun viestintäoppaan, koulutuksia sekä henkilökohtaisia kontakteja. Hankkeita on kannustettu tuomaan toimintaansa ja tuloksiaan näkyville ja nostamaan Interreg/EU:n tehtävän raja-alueellisessa kehityksessä yleisön näkyville.

Ohjelman viestimä pääsanoma on *Gränslösa möjligheter/Rajattomat mahdollisuudet* – rajat ylittävän yhteistyön ja ja hyvien ideoiden avulla Interreg Pohjoinen vahvistaa ohjelma-alueen kilpailukykyä ja houkuttelevuutta. Yhtenäistä graafista profiilia on käytetty vahvistamaan tavaramerkkiä ja tuomaan lähettäjä selkeästi näkyville. Viestintä on tapahtunut kahdella pääkielellä, ruotsi ja suomi. Mutta tietoaineistoa on myös laadittu pohjoissaamen, norjan ja englannin kielellä. Vuonna 2017 laadittiin yksi "storytelling"-esite, jossa kerrotaan yhdeksästä hyväksytystä hankkeesta. Ohjelma on myös tuottanut viisi lyhyttä hankevideota tuodakseen esille,

miten Interreg Pohjoinen-ohjelman rahoitus ja rajat ylittävä yhteistyö hyödyttävät yhteiskunnan eri kohderyhmiä ohjelma-alueella.

Hallintoviranomainen on lähettänyt lehdistötiedotteita tiedotusvälineille luodakseen kiinnostusta hyväksytyille hankkeille. Monet hankkeet, muun muassa *WAX*, *Visit Arctic Europe*, *Felles Fjellrev Nord*, *Less-PFAS*, *Tornedalens Sommarsik-hankkeet* ja *Ramppi* ovat olleet esillä mediassa eri yhteyksissä.

Pohjoinen-ohjelma on myös tukenut hankkeita osallistumaan eurooppalaisiin viestintäkampanjoihin. Yksityiset hankkeet ovat ohjelman paras keino näkyvyyden lisäämiseksi ja kiinnostuksen herättämiseksi ohjelmaa kohtaan. Hankkeiden avulla tuodaan näkyville sekä ohjelmaa että sen tuloksia. Hankkeet *Felles Fjellrev Nord* ja *Rampen/Ramppi* nostettiin esille EU-komission kampanjassa Interreg 30 vuotta, joka toteutettiin 2020. Suuri määrä Interreg Pohjoinen-hankkeita on myös osallistunut vuosittaiseen Eurooppa alueellani-kampanjaani (EU in my region), jonka koordinaattorina toimi Ruotsissa Tillväxtverket (Elinkeinoelämän kehittämisvirasto) ohjelmakaudella. Hanke *Cynic* (Cyber security in Innovation and Business Communication) pääsi loppukilpailuun EU-komission RegioStars-kilpailussa 2020. Hanke *Filling the EU-Sápmi knowledge gaps* pääsi loppukilpailuun RegioStars-kilpailussa sekä vuonna 2021 että vuonna 2022. Regiostars Award 2022 oli erityinen juhlakilpailu. Hanke oli Euroopan parhaimpia hankkeita kilpailun 15-vuotisen historian aikana. Pohjoinen-ohjelma on myös osallistunut vuosittaisen eurooppalaisen yhteistyöpäivän viettoon juhlistamalla erilaisia hanketoimia. Eurooppa-päivää on juhlistettu nostamalla EU:n lippu salkoon hallintoviranomaisen Norrbottenin läänin lääninhallituksen edustalla.

Useiden hankkeiden tuloksena on myös syntynyt pysyviä yhteistöitä. Esimerkki tästä on muun muassa *Giellagaldu*-hanke, josta on tullut pysyvä yhteispohjoismainen kielielin, joka yhdessä Norjan, Suomen ja Ruotsin saamelaiskäräjien kanssa kehittää saamen kieliä niiden yksilöllisten tarpeiden, haasteiden ja resurssien pohjalta.

Toinen esimerkki on *Halti*-hanke, joka johti pysyvään rajat ylittävään yhteistyöhön Suomen ja Norjan kansallispuistohallintojen välillä. *Háldi*, rajat ylittävä yhteistyöalue, on nyt myös sertifioitu EuroParc, joka on Euroopan luonto- ja kulttuuriperintöverkosto. Liitto pyrkii parantamaan Euroopan suojeltujen alueiden hallintoa kansainvälisen yhteistyön, ideoiden ja kokemusten vaihdon ja politiikkaan vaikuttamisen avulla.

11. LISÄTIEDOT, JOTKA VOIDAAN LISÄTÄ YHTEISTYÖOHJELMAN SISÄLLÖN JA TAVOITTEIDEN MUKAAN

11.1 Edistyminen, joka on saavutettu pantaessa täytäntöön aluekehitykseen sovellettua yhdenmukaista lähestymistapaa, joka kattaa kaupunkialueiden kestävä kehityksen sekä paikallisyhteisöjen omat kehittämishankkeet yhteistyöohjelman puitteissa

Ei ajankohtaista

11.2 Edistyminen, joka on saavutettu pantaessa täytäntöön toimia, joilla parannetaan viranomaisten ja tuensaajien valmiuksia hallinnoida ja käyttää EAKR:a

Ei ajankohtaista

11.3 Vaikutus makroalue- ja merialuestrategioihin (tapauksen mukaan)

Pohjoinen-ohjelmaan kuuluu pohjoisin EU:n Itämeren alueen strategian (EUSBSR) ja EU:n merialuestrategian pohjoisin alue. Ohjelmassa pääpaino oli kestävässä taloudellisessa ja innovatiivisessa kehityksessä ja arktisen ympäristön suojelussa. Ohjelma on tuonut näkyviin sosiaalista kehitystä sekä saamelaisten elinolojen ja elinkeinojen kehitystä. Tämä on täysin yhdenmukaista EU:n arktisen alueen politiikan kanssa. Yhtenä ohjelman tavoitteena on ollut ympäristöalan pätevyyden vahvistaminen arktisen ulottuvuuden kannalta. Pohjoinen-ohjelmalla on selkeät kytkökset EUSBSR-strategiaan.

Tavoitteella "meriympäristön pelastaminen" on osatavoitteet "Itämeressä on oltava puhdas vesi", "Itämeressä on oltava runsas ja elävä biologinen monimuotoisuus", "Itämerellä ja sen laskujoilla on oltava puhdas ja turvallinen meriliikenne" sekä "Yhteistyön parantaminen hyvän meriympäristön saavuttamiseksi". Ohjelmassa on myönnetty tukea monelle hankkeelle, jotka suoraan myötävaikuttavat strategian tavoitteiden "meriympäristön pelastaminen" saavuttamiseen. EMRA-hankkeessa tavoitteena oli luonnonympäristöjen suojelutason parantaminen ja kunnostaa vesiorneille tärkeitä elinympäristöjä Perämereen laskevissa joissa. Muita hankkeita, joilla on yhteys osatavoitteiden "puhdas vesi" ja "runsas ja elävä biologinen monimuotoisuus", ovat *Kustmynnande Vattendrag i Bottenviken* ja *SEAmBOTH*.

Tavoitteella "alueen yhdistäminen" on osatavoitteet "Hyvät kuljetusehdot Itämeren alueella", "EU:n koko Itämeren alueella on oltava luotettavat energiamarkkinat", "Ihmisten välisten yhteyksien luominen alueella" sekä "Parempi yhteistyö rikosten torjunnassa". Ohjelma on myötävaikuttanut yhteistyön lisääntymiseen toimintalinjalla 4. Täällä edistetään sisäisten yhteisten markkinoiden toteutumista työvoiman tarjonnan ja yritysten kysynnän paremman yhteensovittamisen avulla. Kun työvoiman rajat ylittävä liikkuvuus lisääntyy, muodostuu yhteyksiä alueen ihmisten välille. Tätä edistänyt hanke

on *Bottenviksbågens ungdomar*. Hankkeen tavoitteena oli lisätä nuorten rajat ylittävää liikkuvuutta siten, että he saavat koulutusta urakointeja, yritystoiminnassa ja rajat ylittävässä yhteistyössä. Hanke on antanut arvokkaita kokemuksia lukiotason oppilaille ja opettajille uusien kontaktien ja uusien oivallusten muodossa. Hanke oli alku kansainväliselle ajattelutavalle ja antoi työkalulaatikon oman tulevaisuuden rakentamiselle. Todellinen vaikutus näkyy, kun opiskelijat jatkavat opintojaan, siirtyvät työelämään ja aloittavat tulevaisuudessa yritystoiminnan.

Tavoitteella ”hyvinvoinnin lisääminen” on osatavoitteina ”Itämerenalue edelläkävijänä yhteisten sisäisten markkinoiden toteuttamisessa”, ”EU:n strategia Itämerenalueelle on edistänyt Eurooppa 2020-strategiaa”, ”Alueen globaalisen kilpailukykyyn parantaminen” ja ”Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja parempi kriisivalmius”. Ohjelmassa pyritään lisäämään hyvinvointia vahvistamalla alueen kilpailukykyä ja kykyä luoda uusia tuotteita ja palveluja tutkimus- ja innovointityön avulla. Toimintalinjalla 1 alueen tutkimuslaitoksilla oli kokemusten vaihtoa sekä oman ohjelma-alueen että sen ulkopuolisten tutkimuslaitosten välillä. Tämä edistää osatavoitetta ”alueen globaalisen kilpailukykyyn parantaminen”. Myös toimintalinjalla 2 on kyse alueen globaalisen kilpailukykyyn parantamisesta ja yhteisten sisäisten markkinoiden toteutumisen edistämisestä. Monet alueen pk-yrityksistä ovat pieniä ja niillä on rajalliset resurssit kestäväan kilpailuun. Ohjelma on myötävaikuttanut yritysten kilpailukykyyn kehittymiseen. *Resurspool för entreprenörskap inom rennäringen med binäringar*-hankkeen avulla nykyiset ja tulevaisuuden pk-yritykset saivat mahdollisuuden saada koulutusta toimeksiantoihin sekä Ruotsissa että Suomessa.

12. TALOUDELLISET TIEDOT TOIMINTALINJA- JA OHJELMATASOLLA (asetuksen (EU) N:o 1303/2013 21 artiklan 2 kohta ja 22 artiklan 7 kohta)

Arvioitaessa, miten taloudellisille indikaattoreille asetettujen välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamisessa on edistytty vuosi 2023, A osan taulukkoon 4 on liitettävä seuraavat lisäsarake: Tiedot tulosten tarkastelua ja tuloskehystä varten.

Katso Taulukko 4.

OSA C**VUONNA 2019 TOIMITETTAVAT KERTOMUKSET JA LOPULLINEN
TÄYTÄNTÖÖNPANOKERTOMUS (asetuksen (EU) N:o 1303/2013 50 artiklan 5
kohta)****13. ÄLYKÄS, KESTÄVÄ JA OSALLISTAVA KASVU (valinnainen edistymiskertomus)**

Tietoja ja arviointeja siitä, miten ohjelma on edistänyt älykkääseen, kestävään ja osallistavaan kasvuun tähtäävän unionin strategian toteutusta.

Eurooppa 2020 -strategia on EU:n yhteinen kasvu- ja työllisyysstrategia. Siihen sisältyy kolme yleistä prioriteettia: älykäs kasvu, kestävä kasvu ja osallistava kasvu. Tärkeä osa Eurooppa 2020 -strategiaa ovat EU:n määrälliset tavoitteet seuraavilla viidellä osa-alueella: työllisyys, sosiaalinen osallisuus, koulutus, tutkimus ja kehitys sekä ilmasto ja energia. Eurooppa-neuvosto vahvisti tavoitteet keväällä 2010, ja ne on määrä saavuttaa vuoteen 2020 mennessä. Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden tukena on myös seitsemän lippulaivahanketta EU:n tasolla ja EU:n jäsenvaltioissa: Innovaatiunioni, Nuoret liikkeellä, Euroopan digitaalistrategia, Resurssitehokas Eurooppa, Globalisaation aikakauden teollisuuspolitiikka, Uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma sekä Köyhyyden torjunnan eurooppalainen foorumi. Jäsenvaltiot ovat hyväksyneet tätä varten kansallisia tavoitteita kullakin osa-alueella. Eurooppa 2020 -strategian puitteissa asetetut tavoitteet ovat siten perustana koheesipolitiikalle, johon muun muassa Pohjoinen-ohjelma kuuluu.

Pohjoinen-ohjelman tärkeänä tehtävänä on kytkeä Eurooppa 2020 -strategia kansallisiin suunnitelmiin ja Pohjois-Ruotsin, -Suomen ja -Norjan alueellisiin ja paikallisiin kehityssuunnitelmiin. Pohjoinen-ohjelman temaattisten tavoitteiden sisältö vastaa sen vuoksi hyvin Eurooppa 2020 -strategian älykästä, kestävä ja osallistavaa kasvua koskevia tavoitteita.

Eurooppa 2020-strategian laatimisen ja ohjelman käynnistymisen jälkeen noin kymmenen vuotta sitten on ulkomaailmassamme tapahtunut paljon ohjelma-alueeseen vaikuttavia muutoksia. Kyse on toisaalta suurista globaalisista vaikutustekijöistä, kuten jatkuvasti suurempi paino ilmastonmuutoksissa ja päästöjen vähentämisessä, toisaalta globaali Covid-pandemia. Mutta myös muilla muutoksilla on ollut vaikutusta Pohjoinen-ohjelmaan. Siirtyminen vihreään ja resurssien tehokasta käyttöä ja vähähiilistä taloutta painottavaan strategiaan ja sekä kuljetussektorin että teollisuusprosessien sähköistäminen ovat muun muassa merkinneet, että akkujen valmistus ja akkumetallit ovat saaneet enemmän painoa ohjelma-alueella. Myös kaivos- ja terästeollisuus on viime vuosina siirtynyt enemmän ympäristöä säästäviin prosesseihin. Digitaalisen kehityksen vaikutuksiin voidaan lukea, että nyt painotetaan enemmän robotiikkaa, älykästä automaatiota ja automatisoituja hyötyajoneuvoja sekä ollaan enemmän kiinnostuneita droniteknologian kehittämisestä ja käytöstä kylmässä ilmastossa.

Älykäs kasvu

Kun tutkitaan tarkemmin, miten ohjelma edistää unionin strategian tavoitteiden saavuttamista, voidaan todeta muun muassa, että esimerkiksi toimintalinjaan 1 ”Tutkimus ja innovointi” kuuluu useita hankkeita, joilla pyritään edistämään investointeja tutkimukseen ja kehitykseen strategian yleistavoitteiden mukaisesti. Toimintalinjalla on kaksi erityistavoitetta: vahvistaa yritysten kykyä kaupallistaa innovaatioita alueen painopistealoilla sekä vahvistaa alueen innovaatiojärjestelmän toimijoiden kykyä toimia eurooppalaisilla tutkimusareenoilla. Molemmat kytkeytyvät EU:n tutkimusta ja innovointia koskevaan strategiseen tavoitteeseen, jonka mukaan unionin toimijoiden on lisättävä investointeja tutkimukseen ja innovointiin ja ennen kaikkea pystyttävä paremmin kaupallistamaan tutkimuksen tuottamia tuloksia.

Pohjoinen-ohjelma on onnistunut toimintalinjalla 1 melko hyvin saamaan mukaan sekä julkisen sektorin että elinkeinoelämän ja yhdistämään näin julkiset ja yksityiset investoinnit tutkimukseen ja kehitykseen. Esimerkiksi ohjelman tutkimushankkeisiin osallistujien määrää mittaava aktiviteetti-indikaattori toimintalinjalla 1 osoittaa, että yhteensä lähes 500 yritystä on osallistunut eri tutkimushankkeisiin. Elinkeinoelämän mukanaolo tutkimushankkeissa parantaa tutkimustulosten mahdollisuuksia tulla hyödynnetyksi markkinoiden tarpeiden ratkaisemisessa. Jos tutkimuksella on kysyntää elinkeinoelämässä, on myös todennäköisempää, että tutkimustuloksia käytetään myöhemminkin ja niiden avulla pystytään lisäämään laadukkaita työpaikkoja ja edistämään ajan mittaan myös talouskasvua Euroopassa.

Alueella on paljon perusteollisuutta: niin kaivos- ja mineraaliteollisuutta kuin öljy- ja kaasu- sekä puu- ja metsäteollisuutta. Useissa ohjelma-alueen yliopistoissa ja tutkimusorganisaatioissa tehdään myös menestyksestä tutkimusta näillä aloilla. Siksi on luonnollista, että monet ohjelmasta rahoitetut hankkeet kytkeytyvät yhteen tai useampaan näistä aloista. Esimerkiksi *NorFaST-HT* ja *InTeMP*-hankkeet tavoitteena on päivittää terästeollisuuden lämpökäsittelyteknologia perinteisestä uuni- ja liekkikumennuksesta hyötysuhteeltaan ja ominaisuuksiltaan parempiin teknologioihin, kuten induktio- ja vastuskuumennukseen. Uusien menetelmien on tarkoitus mahdollistaa kovempien teräslaatuojen valmistus aiempaa kustannustehokkaammilla ja ympäristöystävällisemmällä prosesseilla. Tällaisen tutkimushankkeen tavoitteena ei ole pelkästään EU:n talouden edistäminen lisäämällä osaamista ja innovointia, vaan tavoitteena on myös parantaa unionin kilpailukykyä suhteessa tärkeimpiin kauppakumppaneihimme eri puolilla maailmaa sekä saavuttaa johtoasema ympäristöä säästävissä tekniikassa ja vihreissä ratkaisuissa. EU on asettanut tiukat ilmastotavoitteet, joten muun muassa kasvihuonekaasujen päästöjä on vähennettävä jyrkästi tulevan vuosikymmenen aikana. Resurssitehokkuuden parantaminen voisi vähentää päästöjä olennaisesti ja lisätä silti talouskasvua.

Muita hankkeita, joissa on pyritty parantamaan ohjelma-alueen ja yritysten kilpailukykyä, tuottavuutta ja kansainvälistä kilpailukykyä teknologisten ratkaisujen avulla, ovat olleet *Robosol* ja *NUVE*. *Robosol*-hankkeessa oli kyse yritysten pätevyyden

parantamisesta painopisteen ollessa robotiikassa ja automaatiotekniikassa, kun taas NUVE-hankkeessa kyse oli tieteellisesti validoidun kansainvälisen alustan luominen uudelle ajoneuvo- ja työkonetekniikalle automatisoitujen hyötyajoneuvojen prototyypitestausta varten.

Ohjelma-alueen maantieteellinen sijainti ja pitkät etäisyydet ovat haaste, mutta niillä ei ole pelkästään kielteistä vaikutusta alueen eri tutkimus- ja teknologiakeskusten yhteistyömahdollisuuksiin. Tietotekniikan ansiosta pitkät etäisyydet voivat menettää merkityksensä alueella, ja tekniikkaa voidaan käyttää niin, että entistä laajemmalla alueella päästään osalliseksi tutkimustoimijoiden tietämyksen kehityksestä. Alueen haasteet voivat toimia myös testausalustana erilaisille ratkaisuille digitaalista yhteiskuntaa kehitettäessä. Esimerkiksi sähköisiä terveystalvijoja, pitkät etäisyydet kattavia nopeita internet-yhteyksiä sekä tavaroiden ja palvelujen verkkojakelua voidaan kehittää edelleen. Niillä on merkitystä alueen kehityksen kannalta, mutta ne voidaan tuoda myös EU:n tasolle. EU toteaa Eurooppa 2020 -strategiassa, että EU:n jäsenvaltioiden ja yritysten on parannettava valmiuksiaan digitaalisessa yhteiskunnassa.

Pohjoinen-ohjelma edistää Euroopan digitaalistrategian kehitystä. Ohjelmasta rahoitetaan hankkeita, joiden tavoitteena on kehittää digitaalista yhteiskuntaa EU:ssa, esimerkiksi AMCA- ja CYNIC-hankkeita. AMCA-hankkeessa haasteena oli televiestintäkapasiteetti/peittoalue arktisilla alueilla, mitä varten luotiin täytäntöönpanosuunnitelma tiedonsiirrolle arktisella alueella. CYNIC-hankkeessa pääasiallisena tavoitteena oli edistää digipalveluelinkeinoja alueella tarjoamalla rajat ylittävän kehitysympäristön testaukselle ja oppimiselle, minkä tuloksena saadaan liiketoimintamalleja, jotka on sopeutettu digitalisaatiota ja digipalveluja varten. CYNIC -hankkeessa laadittuja malleja on käytetty pk-yrityksissä testattavina malleina digipalveluelinkeinon kehityksen edistämiseksi alueella. Muun muassa tarjoamalla rajat ylittävän kehitysympäristön testaukselle ja oppimiselle, minkä tuloksena saadaan liiketoimintamalleja, jotka on sopeutettu digitalisaatiota ja digipalveluja varten. CYNIC-hanke pääsi Euroopan komission RegioStars 2020-kilpailun loppukilpailuun.

AMCA- ja CYNIC-hankkeiden lisäksi, joilla on suora yhteys teknisiin haasteisiin, ratkaisuihin ja digitaalisen tekniikan käyttöön tiedotus- ja viestintäalalla, on myös toteutettu hankkeita, joissa on kyse digitalisoinnin käytöstä eri alojen toiminnan tehostamisen työkaluna. Siten pikemminkin digitalisoinnin tarjoamien mahdollisuuksien soveltamiseen. DigiProcess -hankkeessa kokonaisvaltaisena tavoitteena oli prosessiteollisuuden palveluja tuottavien pk-yritysten digitalisoiminen ja digipalvelujen ja ekosysteemien kehittäminen näille yrityksille. Toinen hanke oli *Digitalization as a driving force in the AEC industry*, jossa kyse oli lisätä tietoutta ja ymmärtämystä sille, miten digitalisaatio edistää toiminnan tehokkuutta ja säästää kustannuksia ennen kaikkea rakennusteollisuudessa ja vesi- ja maanrakennusteollisuudessa.

Kestävä kasvu

Resurssitehokkaampi ja vihreämpi EU edellyttää muun muassa tutkimuksessa saavutettujen teknisten edistysaskeleiden hyödyntämistä. Ohjelmasta rahoitettuja hankkeita, jotka tukevat EU:n pyrkimystä niin osaamiseen ja innovointiin perustuvan talouden kehittämiseen kuin vihreämmän ja kilpailukykyisemmän talouden edistämiseen, ovat esimerkiksi *SolBat* ja *WAX*.

SolBat-hankkeen tavoitteena oli valmistaa kiinteän elektrolyytin (orgaaninen/epäorgaaninen) käyttöön perustuva litiumioniakku hyödyntämällä raaka-aineena mm. teollisuuden sivutuotteita/virtoja. Tehokkaat akut energian lataukseen ovat ratkaisevan tärkeitä kestäväälle yhteiskunnalle, jossa käytetään puhtaita ja uusiutuvia energialähteitä, kuten vesivoimaa, aurinkoenergiaa ja tuulivoimaa, sekä sähköajoneuvojen ja hybridiajoneuvojen käytön toteutumiseksi kuljetussektorilla. Hankkeen lopussa tehtiin pieni akkuprototyyppi kiinteällä epäorgaanisella elektrolyytillä.

WAX-hanke on kehittänyt menetelmiä puolukan ja mustikan luonnonvahan talteen ottamiseksi teollisuuden sivuvirroista, jotka nykyään heitetään pois. Luonnonvahan talteenotto tarjoaa mahdollisuuksia uuden liiketoiminnan kehittämiseen ja uusien tuotteiden kaupallistamiseen. Hankkeen tärkeimpiä edistysaskelia oli, että löydettiin luontoa säästävä menetelmä luonnonvahan talteenottoon marjoista. Menetelmän avulla saatiin sekä hyvä tuotto että valikoima vahoja ja rasvoja. Tämän ansiosta menetelmää voidaan käyttää pitkälle kehitettyjen tuotteiden valmistuksessa käytettävien korkealaatuisten vahojen ja rasvojen tuotantoon. Toteutettu pilottitesti osoitti myös, että arktisten marjojen luonnonvaha voidaan käyttää luonnonkosmetiikka- ja luomukosmetiikkatuotteissa, koska luonnontuotesuuntaus on osoittautunut tulevan entistäkin tärkeämmäksi.

Muita esimerkkejä hankkeista, jotka edistävät kestävä kasvun ja resurssitehokkaamman ja kilpailukykyisemmän talouden kehittymistä ovat *CMT* ja *VanProd*.

CMT:ssä tavoitteena oli muun muassa kehittää uudelleenvalmistusprosesseja, joita voidaan esimerkiksi soveltaa yritysten tuotannossa energian ja raaka-aineiden menekin vähentämiseksi. Yhtenä tuloksena havaittiin, että kitka väheni huomattavasti kyllästämällä sulfidit pleteerauksissa, jotka oli tehty laser + CMT-pintakäsittelytekniikalla. Toinen tärkeä tehtävä oli tarkastella kierrätetyn volframikarbidin (WC) käyttöä kovien pintakerrosten vahvikkeena. Kierrätetyllä volframikarbidilla osoittautui olevan hyvä kaupallisia raaka-aineita vastaava kulutuskestävyys.

VanProd-hankkeessa pääasiallisena tavoitteena oli kehittää kierrätystekniikoita kaivosjätteen vanadiinille, jota ei nykyisin käytetä hyödyksi ja joka aiheuttaa ympäristöriskejä. Hankkeen ja liotustestien tulokset osoittivat, että kustannus on tällä

hetkellä hyötyä suurempi, ja lisää optimointia tarvitaan, jotta kierrätys olisi taloudellisesti kannattavaa. Mutta tulokset tukevat hankkeen päätavoitetta siinä, että on teknisesti mahdollista kehittää kierrätysteknologia kiinteän ja nestemäisen kaivosjätteen vanadiinille, jota ei nykyisin käytetä.

Kestävä kasvu merkitsee muutakin kuin talouskasvua ja resurssitehokkuuden lisäämistä. Ilmastonmuutoksen torjunta ja ekosysteemien kestävyuden parantaminen on välttämätöntä usealla eri tasolla. Toimintalinjaan 3 ”Kulttuuri ja ympäristö” kuuluu useita hankkeita, joiden avulla ehkäistään kielteisiä ympäristövaikutuksia ja lisätään luonnon monimuotoisuutta. Muun muassa hankkeiden *Kustmynnande Vattendrag i Bottenviken*, *SEAmBOTH* ja *SeaCOMBO* tarkoituksena on analysoida ja parantaa Itämeren alueen ja Perämeren veden laatua. *Kustmynnande Vattendrag i Bottenviken* -hankkeen päätavoitteena oli kehittää menetelmiä, jotka vähentävät ympäristömyrkkujen kulkeutumista vesistöistä Itämereen. *SEAmBOTH*-hankkeen tavoitteena oli puolestaan edistää Perämeren biologisen monimuotoisuuden, elinympäristöjen ja ekosysteemien sekä monimuotoisuuden tarjoamien ekosysteemipalvelujen säilymistä. *SeaCOMBO*-hankkeessa on jatkettu edellisen hankkeen *SEAmBOTH:in* analysoimista ja kehitetty ja syvennetty hankekumppaneiden välistä merihallinnollista yhteistyötä, jotta voitaisiin laatia sopeutetut suunnitelmat ja toimenpide-ehdotukset Perämeren pohjoisalueen suotuisalle suojelulle ja kunnostamiselle.

Osallistava kasvu

Yksi EU:n Eurooppa 2020 -strategiassa määrittämistä haasteista on se, että EU:n työllisyysaste on alhaisempi kuin esimerkiksi Yhdysvaltojen ja Japanin. Unionin strategian tavoitteena onkin nostaa 20–64-vuotiaiden työllisyysastetta muun muassa lisäämällä naisten ja vanhempien työntekijöiden osallistumista sekä integroimalla maahanmuuttajat paremmin työvoimaan. Toinen haaste on EU:n mukaan se, että aivan liian moni nuori keskeyttää koulunkäynnin. Strategian tavoitteena on sen vuoksi pienentää koulunkäynnin keskeyttäneiden osuutta. Samalla halutaan kasvattaa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuutta. Nämä tavoitteet liittyvät läheisesti toisiinsa: esimerkiksi parempi koulutustaso parantaa työllistettävyyttä, ja työllisyysasteen paraneminen auttaa vähentämään syrjäytymistä.

Nuoret ovat tärkeä työvoimareservi, ja heitä, kuten myös ulkomailla syntyneitä, pyritään käyttämään enemmän ohjelma-alueella. EU:ssa neljänneksellä kaikista oppilaista on heikko lukutaito, ja joka seitsemäs nuori keskeyttää koulunkäynnin. Sen vuoksi on tärkeää toteuttaa toimia työvoiman tarpeen sekä nuorten ja ulkomailla syntyneiden muodostaman työvoimareservin kohtaamiseksi. Tärkeää on myös panostaa NEET-nuoriin (eli alle 20-vuotiaisiin koulupudokkaiisiin, jotka keskeyttävät valtakunnallisen lukio-ohjelman) sekä peruskoulun tai lukion päättäneisiin nuoriin, jotka eivät jatka opiskelua eivätkä ole myöskään työmarkkinoilla. Nämä nuoret tarvitsevat esimerkiksi harjoittelupaikkoja ja heille suunnattuja toimenpiteitä, jotta heidän osaamisensa vastaisi työmarkkinoiden tarpeita.

Pohjoinen-ohjelman toimintalinjalla 4 Yhteiset työmarkkinat on meneillään useita hankkeita, jotka edistävät rajat ylittävää liikkuvuutta työmarkkinoilla. Esimerkki hankkeesta, jossa pyritään toimenpiteiden avulla auttamaan nuoria työpaikan saannissa tai opiskelun aloittamisessa, on *Rampen/Ramppi*. Hanketta ovat vetäneet yhdessä kaksi rajakaupunkia Haaparanta ja Tornio. *Rampin* tavoitteena oli löytää asianomaisten organisaatioiden väliset yhteistyömuodot, joiden avulla voidaan vähentää niiden nuorten määrää alueella, jotka eivät käy töissä eivätkä opiskele korkeamman tason koulutusta. Hankkeessa järjestettiin yhteisiä työpajoja ja annettiin nuorille työttömille tietoa, virikkeitä ja valmennusta, jotta he saisivat för maanrajan molemminpuolisille työ- ja/tai opintomarkkinoille pääsyyn tarvittavat työkalut ja yhteysverkoston. Toinen esimerkki hankkeesta, jossa on pyritty edistämään rajat ylittävää liikkuvuutta nuorten keskuudessa, on ollut *Bottenviksbågens ungdomar*-hanke. Hankkeen tavoitteena oli lisätä opiskelijoiden liikkuvuutta opiskeluaikana siten, että oppivat saamalla kokemusta urakointitoiminnasta, yritystoiminnasta ja rajat ylittävästä yhteistyöstä. Hanke antoi arvokkaita kokemuksia lukiotason oppilaille ja opettajille.

Eurooppa 2020-strategia on myös osoittanut, että EU jää myös niiden henkilöiden määränosalta, joilla on yliopistotutkinto, USA:n ja Japanin tason salapuolelle, koska alle kolmasosa 25–34-vuotiaista on suorittanut yliopistotutkinnon verrattuna 40 %:iin USA:ssa ja yli 50 %:iin Japanissa. Siksi rajat ylittävä yhteistyöllä ohjelma-alueen yliopistojen ja korkeamman asteen koulutustahojen välillä voi olla merkitystä kiinnostuksen lisäämiselle korkeamman tason koulutuksia kohtaan, mutta myös akateemisen koulutuksen saaneiden henkilöiden rajat ylittävien työmarkkinoiden edistämistä kohtaan. Yksi Pohjoinen-ohjelman rahoittama hanke, jossa on kyse akateemisesti koulutettujen henkilöiden liikkuvuudesta rajojen yli, on *Academic North*-hanke. Hankkeen tarkoituksena on ollut auttaa akateemikkoja löytämään työpaikka sosiaalisesti kestävällä tavalla edistää ratkaisuja pätevän työvoiman puutteelle ennen kaikkea ICT-alalla. Hankkeessa on muun muassa ennen kaikkea pyritty toimimaan tiiviimmässä yhteistyössä hankkeeseen osallistuvien yliopistojen kanssa (Joint Arctic Agenda), jotta lisättäisiin työllistymistä niiden akateemikkojen keskuudessa, joilla on sopiva pätevyys, rajat ylittävän liikkuvuuden lisäämiseksi pohjoisella alueella.

Toisia hankkeita, joiden tarkoituksena on työllisyyden edistäminen, ja jotka tukevat työvoiman liikkuvuutta Pohjoiskalotin alueella ovat *NORPÅ*- ja *Arctic Labour*-hankkeet. *NORPÅ*-hankkeessa on tavoitteena ollut kehittää parempi ja yksinkertaisempi järjestelmä, joka helpottaa hyvin koulutetun työvoiman liikkuvuutta Pohjoiskalotin alueella. Hanke on muun muassa laatinut yleiskatsauksen nykyisistä pätevyyksistä ja säännöksistä ja selvityksen ammattipätevyyksien ja ammattikoulutusten validoinnista ja harmonisoinnista eri maiden välillä. *Arctic Labour*-hankkeessa tavoitteena oli rajan yli muuttavien tai rajan yli muuttoa harkitsevien henkilöiden määrän lisääntyminen. Hankkeen tuli myös edistää sitä, että työntekijät, joilla oli ammatillinen pätevyys, sovitetaan elinkeinoelämän tarpeisiin. *Arctic Labour*-hankkeella oli myös selviä kytköksiä ja synergioita edellä mainitun *NORPÅ*-hankkeen kanssa.

14. OHJELMAN JA TOTEUTETTUIEN TOIMENPITEIDEN TEHOKKUUTEEN VAIKUTTAVAT SEIKAT — TULOSKEHYS (asetuksen (EU) N:o 1303/2013 50 artiklan 2 kohta)

Jos tuloskehyksessä asetettujen välitavoitteiden ja tavoitteiden arviointi osoittaa, että tiettyjä välitavoitteita ja tavoitteita ei ole saavutettu, jäsenvaltioiden on esitettävä syyt välitavoitteiden saavuttamisen epäonnistumiseen vuonna 2019 toimitettavassa kertomuksessa ja syyt tavoitteiden saavuttamisen epäonnistumiseen lopullisessa täytäntöönpanokertomuksessa.

Kaikkien tuloskehykseen sisältyvien aktiviteetti-indikaattorien tavoitteet olivat saavutettu vuoden 2023 lopussa. Tavoitteiden saavutusaste on ohjelman lopputavoitteen osalta vähintään 145 % ja enintään 1543 % ohjelman lopputavoitteesta.

Tuloskehykseen sisältyvien rahoitusindikaattoreiden lopputavoitteiden täyttymisen osalta ohjelma on saavuttanut ohjelman lopputavoitteet vähintään 94,1 % ja enintään 100,2 %.

Ohjelma on siis toteutettu ohjelmaa laadittaessa asetettujen tavoitteiden mukaisesti, mutta se ei ole täysin kokonaan voinut käyttää ohjelman budjetoituja varoja kaikilla toimintalinjoilla, vaikka ohjelma on myöntänyt hankkeille hieman enemmän varoja kuin ohjelman kokonaisbudjetti. Yhteensä ohjelmassa on 104,97 % budjetoiduista varoista myönnetty hanketoimiin. Niiden hankkeiden osalta, joiden hakemukset hyväksyttiin ohjelmakauden ensimmäisen puoliskon aikana, on hankkeiden käyttämättömät varat voitu käyttää varojen myöntämiseen uusille hankkeille. Vuonna 2018 tehdyn ohjelmamuutosta koskevan päätöksen ansiosta ohjelman varoja lisättiin noin 18,4 miljoonalla eurolla, mikä summa yhdessä aikaisemmin jäljellä olevien varojen kanssa voitiin myöntää uusille hankkeille. Moneen muuhun ohjelmaan verrattuna Pohjoinen-ohjelmalla on siksi ollut suhteellisen suuri osuus varoista jäljellä ohjelman myöhemmässä osassa. Ohjelmakauden myöhemmässä osassa hyväksytyt hankkeet ovat olleet käynnissä ohjelmakauden loppuun saakka, ja niissä tapauksissa ei varoja hankkeista, joilla on ollut käyttämättömiä varoja, ole voitu käyttää uusiin hanketoimiin.

Myös Covid 19-pandemialla ohjelmakauden toisella puoliskolla on ollut vaikutusta Pohjoinen-ohjelmaan ja hankkeisiin. Joissakin hankkeissa osia hankkeesta jouduttiin pandemian vuoksi toteuttamaan muulla kuin suunnitellulla tavalla. Hankkeille on myös myönnetty budjetin muutoksia, koska matkoja on jäänyt tekemättä ja aktiviteetteja on jouduttu toteuttamaan muulla tavalla kuin on suunniteltu. Ohjelmahallinto ryhtyi pandemian aikana toimenpiteisiin helpottaakseen ja auttaakseen hankkeita pandemian negatiivisten vaikutusten kohtaamisessa. Hallintoviranomainen ja Norjan hallinto-organisaatio ovat muun muassa mahdollistaneet, että meneillään olevat hankkeet ovat voineet hakea jatkoa hankeajalle Covid 19-pandemian vaikutusten vuoksi.